T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI





MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

AYAKKABI VE SARACİYE TEKNOLOJİSİ

EL SÜSLEMELERİ

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).

- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.

- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.

- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilir.

- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.

- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR iii
GİRİŞ 1
ÖĞRENME FAALİYETİ– 1 3
1. EL SÜSLEMELERİ 3
1.1. Hazır Gereçlerle Süsleme 3
1.2. Desen Çizme Teknikleri 3
1.3. Desen Geçirme Teknikleri 4
1.4. Süsleme 5
1.4.1. Açık Zımba 6
1.4.2. Kapalı Zımba 9
1.5. Metal Aparatlar 13
1.6. Boncuk ve Pul Süsleme Teknikleri 16
1.6.1. Boncuk Dikimi 16
1.6.2. Pul Dikimi 19
1.7. Kordon Şerit ile Süsleme Teknikleri 24
UYGULAMA FAALİYETLERİ 27
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 29
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ 30
ÖĞRENME FAALİYETİ– 2 31
2. YAKARAK SÜSLEME 31
2.1. Desen Çizme ve Geçirme 31
2.2. Yakma Makinesini Kullanma Teknikleri 31
2.3. Kızdırılmış Sivri Uçlarla Yakmak 36
2.4. Alevde Yakma Teknikleri 37
2.4.1. Alevi Püskürterek Yakma 37
2.4.2. Aleve Tutarak Yakma 37
UYGULAMA FAALİYETLERİ 38
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ 39
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 40
ÖĞRENME FAALİYETİ– 3 41
3. ÖRGÜ TEKNİKLERİ 41
3.1. Model 41
3.2. Şerit Kesme Teknikleri 41
3.3. Düz Örgü Çeşitleri 42
3.3.1. Üçlü Düz Örgü 42
3.4. Zikzak Örgü Çeşitleri 44
3.4.1. Dörtlü Zikzak Örgü 44
3.4.2. Altılı Zikzak Örgü 48
3.5. Şerit Dikme Teknikleri 50
3.6. Presleme 51
UYGULAMA FAALİYETLERİ 52
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ 54
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 55

ÖĞRENME FAALİYETİ– 4 56
4. ŞEKİLLİ ÖLÇEREK SÜSLEME YAPMAK 56
4.1. Geometrik Şekillerle Süslemek....56
4.1.1. Mozaik 57
4.2. Aplike 60
4.3. Deseni Kesme Oyma Tekniği 62
4.4. Deri Kesim Araçlarını Kullanma....66
4.5. Kompozisyon 67
4.5.1. Tanımı....67
4.5.2. Kompozisyon Çeşitleri 68
UYGULAMA FAALİYETLERİ 69
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ....70
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 71
MODÜL DEĞERLENDİRME....72
CEVAP ANAHTARLARI 74
KAYNAKÇA....76

AÇIKLAMALAR

MODÜLÜN KODU	**542TGD337**
ALAN	**Ayakkabı ve Saraciye Üretim Teknolojisi**
DAL / MESLEK	**Saraciye Üretimi-Saraciye Modelistliği**
MODÜLÜN ADI	**El Süslemeleri**
MODÜLÜN TANIMI	El süslemeleri ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Ön koşulu yoktur.
YETERLİK	El süslemeleri ile ilgili yöntem ve teknikleri öğrenmek.
MODÜLÜN AMACI	**Genel Amaç** Bu modül ile çeşitli el aletlerini, süsleme malzemelerini kullanarak model ve tekniğe uygun geometrik çizimleri de kullanarak el süslemeleri yapabileceksiniz. **Amaçlar** **1.** Hazır gereçleri kullanarak tekniğe uygun süsleme yapabileceksiniz. **2.** Desen çizimlerinin üzerinden hatasız yakarak süsleme yapabileceksiniz. **3.** Örgü tekniklerine uygun süsleme yapabileceksiniz. **4.** Geometrik çizimler ile ilgili ölçerek süsleme yapabileceksiniz.
EĞİTİM- ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Saraciye atölye ortamı, çeşitli zımbalar, metal levhalar, rozet, boncuk, kadron şerit, ip çeşitleri, yakma makinesi, bıçak, biz, burun ütüsü, şiş, ocak, deri, çizim kâğıtları, karbon kâğıdı, deri altlığı, maket bıçağı, şablon deri, cetvel, pergel, inör, jilet, yapıştırıcı, desenler, mezür, dikiş makinesi, dikiş ipliği, pres üstü, deri kesim bıçağı, msat, eye,çarklı zımba, zımba sıkma makinesi,iğne çeşitleri, yakma makinesi, yakma makinesi uçları,şerit kesme makinesi, kalem.
ÖLÇMEVE DEĞERLENDİRME	Her faaliyet sonrasında o faaliyetle ilgili değerlendirme soruları ile kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda size ölçme arası (uygulama, soru-cevap) uygulayarak model uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Bu modül ile ayakkabı ve saraciye alanında çeşitli el aletleri ve süsleme malzemelerini, modele ve tekniğe uygun geometrik çizimleri de kullanarak her türlü el süslemeleri yapmak için gerek duyduğunuz becerileri geliştirmiş olacaksınız.

Süsleme; yapılan ürünün daha güzel, daha göz alıcı ve daha hoş görünmesini sağlamak amacıyla yapılır. Geçmişten günümüze modadaki değişiklikler ve yenilenmeler el süslemelerinde her geçen gün bazı farklılıklar gösterse de saraciye ürünlerinin vazgeçilmez unsurlarındandır.

Hazır gereçlerle, boncuk ve pullarla, kordon ve şerit ile yakarak ve değişik örgü teknikleriyle süslenmiş saraciye ürünleri her zaman ilgi çekmiş ve beğeniyle satın alınmıştır ve satın alınmaya da devam edilecektir.

Bu modül ile sizler de çeşitli zımbalarla süsleme yapacak, boncuk ve pul dikimini öğrenecek, kordon ve şeridi kullanarak süsleyecek, yakma tekniklerini ve örgü tekniklerini kullanarak süsleme yapabileceksiniz. Saraciye ürünlerine yapılan süslemenin ürünü ne kadar değiştirdiğini kavrayacak; elde ettiğimiz güzelliğin farkına varacaksınız.



ÖĞRENME FAALİYETİ– 1

AMAÇ

Saraciyede el aletleri ile fiziki koşulları uygun atölye ortamında hazır gereçler ile süsleme yapabileceksiniz

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gerekli öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Saraciyede kullanılan çeşitli zımbaları ve metal aparatları inceleyiniz.
- Boncuk ve pul süsleme tekniklerini araştırınız.
- Kordon şerit ile süsleme tekniklerini ve saraciye ürünlerinde kullanılıp kullanılmadığını araştırınız.
- Saraciye ürünlerinin satıldığı mağazaları gezerek hazır gereçlerle süslenmiş ürünleri gözlemleyiniz.
- Saraciye üretimi yapan fabrika ve atölyeleri gezerek hazır gereçlerle yapılan süsleme çalışmalarını izleyiniz.

Yaptığınız araştırmaları rapor hâline getirerek dosyalayınız, faaliyet sırası geldikçe sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. EL SÜSLEMELERİ

1.1. Hazır Gereçlerle Süsleme

1.2. Desen Çizme Teknikleri

Çizgi, bir noktanın hareketinden oluşan bir izdir. Tasarsımın temelini oluşturur. Bu nedenle çizimin başarılı olması ortaya çıkan tasarımı büyük ölçüde etkiler. Tasarımın amacına göre çizginin niteliği değişir.

Çizimin kâğıt üzerine çoğaltılması genel olarak aşağıdaki çizimde sınıflandırılır.

- **İnce kâğıtta çizim**

Çoğaltılması gereken çizimleri parşömen, pelür ve aydınger kâğıdı gibi ince kâğıtlara hazırlamak en uygun olanıdır. Aynı zamanda en kolay yoldur.

Temel motifler alta konarak şeffaf kâğıtlara geçirilir. Bu teknik hem geçirirken kolaylıkla düzeltilir hem de çoğaltılabilir.

- **Işıklı masada çizim**

Kopya edilecek tasarım, çizilerek kâğıdın altına konulur. Işıklı masanın üzerine konularak ışık yardımıyla çizim kolaylıkla yapılır. Kalın ve şeffaf olmayan kâğıtlara bu yolla çizim yapılır.

- **Motifin üstünden geçirilmesi**

Bu teknik kalın ya da koyu renkli kâğıtlara uygulanan bir çizim yoludur. Desenin çizilmiş olduğu kâğıdın arkası karalanır veya yumuşak bir kalemle arasından çizgilerin üzerinden yeniden çizilir. Desen geçirilmek istenen kâğıt üzerine konur ve ince uçlu sert bir kalemle desenin ön yüzünden çizgilerin üzerinden gidilerek alttaki kâğıda geçirilir.

Kirlenmesi söz konusu olmayan durumlarda üstten geçirme işleminde karbon kâğıdı da kullanılabilir.

- **Desenin (motifin) tırnakla geçirilmesi**

Yumuşak ve koyu kalemle ince kâğıda çizilen tasarım, uygulanacak yere ters olarak yerleştirilir. Arkasından tırnakla sürterek alttaki kâğıda geçirilir.

1.3. Desen Geçirme Teknikleri

Çizgi ile yapılan tasarımların, desen ve motiflerin çeşitli gereçlerden yapılan yüzeylere geçirilmesi farklı yöntemlerle uygulanır. Bu yüzeyler tahta, deri, porselen, taş, kumaş, vb.dir. Bu yüzeylerin açık renk ve sert olan zeminlerinde parşömen kâğıdının arkasını karalayarak ya da çizerek uygulanır. Aynı zamanda karbon kâğıdı da kullanılabilir. Karbon kâğıdı zeminin rengine göre koyu ya da açık renk olabilir. Bu tür geçirme düz yüzeylere ve üç boyutlu biçimlere uygulanır.

Parşömen kâğıdının arkasını karalayarak ve karbon kâğıdıyla geçirme yöntemi dışında desen geçirme teknikleri aşağıdaki çizimde sınıflandırılır.

- **Tozlama yöntemi**

Desen parşömen kâğıdına çizilir. Hazırlanan desenin üzerinden toplu iğne veya sivri bir uçla sık sık delinir. Oluşturulan delikli desen kâğıdı uygulanacak yüzeye yerleştirilir. Kaymaması için yapıştırıcı bant veya toplu iğneyle tutturulur. Kömür tozu ya da renkli toz boya pamuk veya bez yardımıyla desenin üzerinden gezdirilerek deliklerden geçmesi sağlanır. Bu yöntem genellikle porselen, çinicilik ve kadife gibi kalemle çizimi zor olan yüzeylerde uygulanmaktadır. Bu hazırlanan delikli desen, bir çeşit şablon oluşturduğundan bozulmadan pek çok çizimde kullanılabilir.

- **Şablon ile geçirme yöntemi**

Şablon üzerindeki harf ve çizimlerin, çevre çizgileri kalem ucu girecek biçimde oyuk olan bu çizgilerden kalemle istenilen biçim elde edilen bir tür cetveldir. Uygun sert bir gereçten hazırlanır. Her biçim şablona uygulanamaz. Çizgilerin birbirine bağlantılı olması, aşırı girinti ve çıkıntı olmaması gerekir. Şablon çizim yapılacak yüzeye yerleştirilir. Çizim, boya püskürtme veya tampon yoluyla geçirilir.

- **Geometrik ölçülerle geçirme yöntemi**

Desenler ya doğrudan doğruya milimetrik kâğıt üzerine belli birimlerin elde edilip, sayılarak çoğaltılmasıyla hazırlanır ya da parşömen kâğıdına hazırlanan desen tasarımları milimetrik kâğıda geçirildikten sonra çizgi akışı izlenir, kareler doldurularak desenin sınırları belirlenir.

1.4. Süsleme

Süsleme herhangi bir maddenin daha güzel daha göz alıcı daha hoş görünmesini sağlamak amacıyla, çeşitli teknikler kullanılarak yapılmış bir form verme ve güzelleştirme sanatıdır. Süslemede tasarım çok önemlidir. Süsleme tasarımının amacı ürünün işlevini değiştirmeden güzelleştirmektir.

Hazır gereçlerle süsleme çeşitleri şunlardır:

- Çeşitli zımbalarla süsleme
  - Açık zımba
  - Kapalı zımba
- Metal aparatla süsleme
- Boncuk ve pul süsleme teknikleri
- Kordon şerit ile süsleme teknikleri

Hazır gereçlerle süslemede kullanılan araç ve gereçler

- Çeşitli zımbalar
- Metal levhalar
- Boncuk ve pul çeşitleri
- Kordon çeşitleri
- İp çeşitleri
- El zımbası
- Çekiç
- Parşömen kâğıdı
- Dosya kâğıdı
- Kurşun kalem
- İğne çeşitleri

- Yapıştırıcı

1.4.1. Açık Zımba

Endüstriyel saraciye üretiminde fabrikalarda otomatik zımba makineleriyle üretim yapılmaktadır. Ama saraciye üretim atölyelerinde el zımbası ve çekiç ile çalışmalara devam ediliyor.

Saraciye üretim atölyelerinde çok çeşitli zımbalama işlemleri yapıldığından çarklı zımba ile birlikte değişik zımbalar da delme işleminde kullanılmaktadır.(Fotoğraf 1.1.)



Fotoğraf1.1: Delme aletlerinin bulunduğu zımba kutusu



Fotoğraf 1.2: Delme zımbasının yan görünümü

Bu zımbalar deriye dik getirilerek, üzerine çekiçle vurmak suretiyle delinir.(Fotoğraf 1.2.)

Ayrıca bir metalin üzerine bir kompozisyon verilerek hazırlanmış zımba aparatları da kullanılmaktadır. Saraciye atölyelerinde çiçek zımba dedikleri bu aparat çiçek şekli verilmiş ucu çok sivri olmayan çivilerden oluşturulmuştur. Derinin üzerine sivri uçlar denk gelecek şekilde yerleştirilir ve çekiçle vurularak delik açılması sağlanır.(Fotoğraf 1.3.)

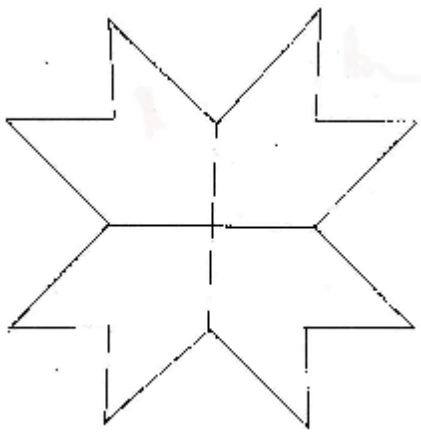


Fotoğraf 1.3: Çiçek zımba resmi

Açık zımba, ortası delik alt tarafta bir olan bir metal gereçtir. Endüstriyel saraciye üretiminde açık zımbaya kuşgözü de denilmektedir.

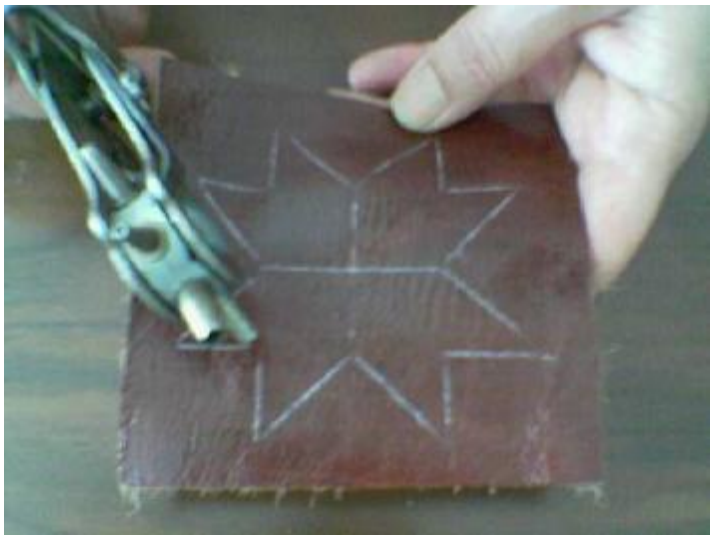
Ø Açık zımba ile süsleme yapma

- Açık zımba ile süsleme yapılacak alan belirlenir.
- Deri temizlenerek süslemeye elverişli hale getirilir.
- Açık zımba ile süsleme yapmak için geometrik desen belirlenir.
- Belirlenen desen beyaz kâğıda çizilir.(Çizim 1.1)



Çizim 1.1: Desenin beyaz kâğıda çizimi

- Beyaz kâğıda çizilen desen karbon kâğıdıyla deriye geçirilir.
- Zımba ile süslenecek yerler belirlenir.
- Zımba açılacak yerlere çarklı zımba ile, zımbanın büyüklüğüne göre delik açılır.(Fotoğraf 1.4)

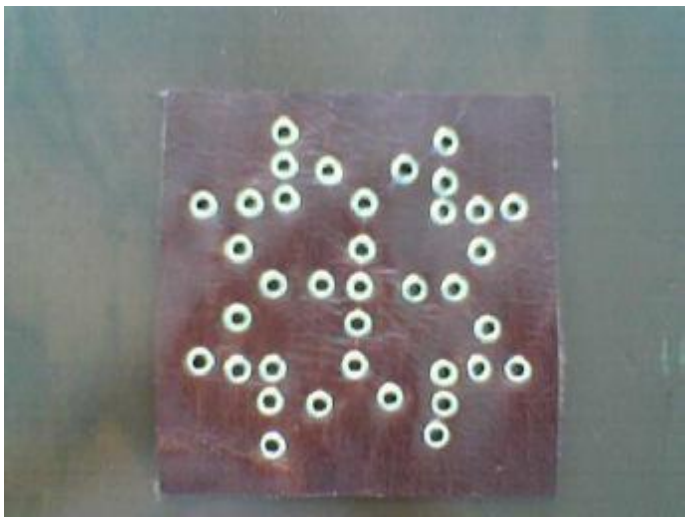


Fotoğraf 1.4:çarklı Zımba ile delik açma

- Açılan deliklere zımba yerleştirilir. El zımbası ile basılır veya çekiçlenerek zımbaların deriye oturması sağlanır.(Fotoğraf 1.5-1.6).



Fotoğraf 1.5: Açık zımbanın basılması

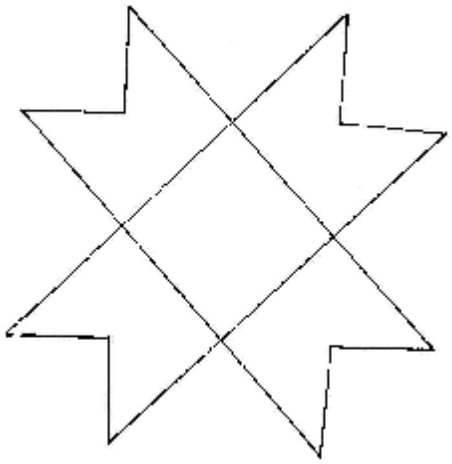


Fotoğraf 1.6: Açık zımba ile süsleme

1.4.2. Kapalı Zımba

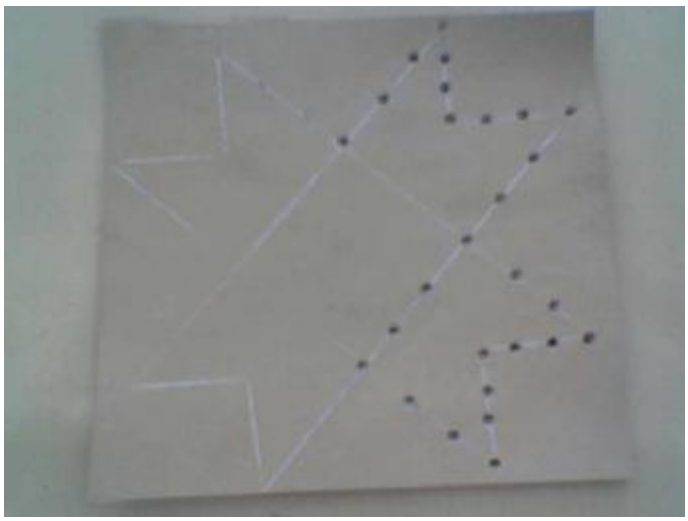
Kapalı zımba iki bölümden oluşmaktadır. Alt bölüm tabanda geniş kısmı üstü uzun ince olukludur. Üst bölümün üzeri kapalı, iç tarafı alt bölüme oturması için ortası delik bir aparattır. Üst kısmına çatı pulu da denilmektedir.

- Kapalı zımba ile süsleme yapmak için geometrik desen belirlenir.
- Belirlenen desen beyaz kâğıda çizilir.(Çizim 1.2)



Çizim 1.2: Kapalı zımba deseni

- Beyaz kâğıda çizilen desen karbon kâğıdıyla deriye geçirilir.
- Zımba ile süslenecek yerler belirlenir.
- Zımba basılacak yerlere çarklı zımba ile delik açılır.(Fotoğraf 1.7).



Fotoğraf 1.7: Desenin çarklı zımba ile delinmiş şekli

- Açılan deliklere alt aparatlar; uzun oluklu tarafı üste deriden görünecek şekilde yerleştirilir (Fotoğraf 1.8).



Fotoğraf 1.8: Alt aparatların yerleşmesi

- Alt aparatların üstüne çatı pulları yerleştirilir (Fotoğraf 1.9).



Fotoğraf 1.9: Üst aparatların yerleşmesi

- Alt ve üst zımbanın birbirine tam oturduğundan emin olduktan sonra çekiçle deriye tam oturması sağlanır (Fotoğraf 1.10).



Fotoğraf 1.10: Desenin zımbalanmış bitmiş hâli

Günümüzde hazır zımbalarla süslenmiş saraciye ürünleri çok revaçtadır (Fotoğraf 1.11-1.12-1.13).



Fotoğraf 1.11: Açık ve kapalı zımba ile süslenmiş saraciye ürünleri



Fotoğraf 1.12: Açık ve kapalı zımba ile süslenmiş saraciye ürünleri



Fotoğraf 1.13: Açık ve kapalı zımba ile süslenmiş saraciye ürünleri

1.5. Metal Aparatlar

Metal bir maddenin çeşitli yöntemlerle işlenmiş biçimidir.

Metal aparatlar ise, çeşitli şekil, büyüklük ve renkte yapılmış süsleme gerecidir

Takı yapımında da çokça kullanılan bu metal aparatlar, saraciye alanında da çok güzel görüntüler meydana getirmiştir.

Metal aparatlarda eşya, bitki ve hayvan motifleri sıkça kullanılmıştır. Saraciye üretiminde yapılan süslemelerde metal aparatlar kendi aralarında kompozisyon oluşturarak kullanılmaktadır.

Ø Metal aparatlarla süsleme

- Süslemede kullanılacak çeşitli büyüklük, şekil ve renkteki metal aparatlar temin edilir(Fotoğraf 1.14-1.15).



Fotoğraf 1.14: Metal aparat örnekleri

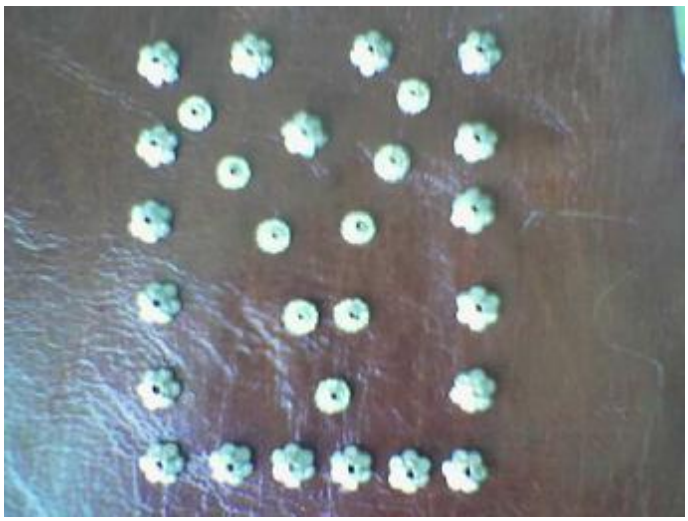


Fotoğraf 1.15: Metal aparat örnekleri

- Metal aparatlarla süsleme yapılacak zemin belirlenir.
- Metal aparatlar genellikle şekilli oldukları için bir desen üzerine oturtulmadan kompozisyon belirlenir.
- Belirlenen kompozisyonlar deriye yerleştirilir(Fotoğraf 1.16-1.17-1.18).



Fotoğraf 1.16: Metal aparatlarla yapılmış kompozisyon resmi



Fotoğraf 1.17: Metal aparatlarla yapılmış kompozisyon resmi



Fotoğraf 1.18: Metal aparatlarla yapılmış kompozisyon resmi

Metal aparatlar genellikle yapıştırılarak kullanıldığı için kompozisyon özelliği bozulmadan ve deride leke oluşmasına meydan verilmeden yapıştırılır.

Bazı metal aparatların orta veya kenarları delik olduğundan dikilerek de kullanılabilir.

Bazı metal aparatların da zımba gibi deriye çekiçle oturtulan çeşitleri de vardır.

1.6. Boncuk ve Pul Süsleme Teknikleri

1.6.1. Boncuk Dikimi

Boncuk, genellikle camdan yapılmış ortası delik yuvarlak ve renkli süs taneleridir.

Günümüzde boncuklar çok çeşitli renk ve şekillerdedir. Boncuk ile yapılan süslemeler her zaman çok şık ve zarif durduğu için geçmişten günümüze dek süregelmiştir.

Boncuklar deriye iki şekilde dikilir.

Ø Makine dikişi ile

Saraciyede boncuk dikiminde kullanılacak iğne, hem sağlam hem de ince olmalıdır. Bilhassa küçük boncukları işlerken boncuğu geçirmekte zorlanmamak için iğne seçimine dikkat edilmelidir.

- Üzerine boncuk dikimi yapılacak deri seçilir. Her türlü deri işlemeye müsait olsa da işleme yapılacak saraciye ürünlerinde genellikle ince deriler seçilir.
- Deriye desen karbon kâğıdıyla geçirilir.

- Karbon kâğıdı deseni işlerken silinebileceği için maket bıçağıyla veya bizle fazla bastırmadan desenin üzerinden gidilir.
- İğne derinin altından yüzüne çıkartılır.
- Bir boncuk geçirilir ve boncuk uzunluğu kadar sağa batılır.
- İğneyi ilk çıkış yerinden bir boncuk boyu kadar soldan çıkarılır.
- Boncuk aralıkları arzuya ve yapılacak işleme göre değişir(Çizim 1.3).



Çizim 1.3: Makine dikişi ile boncuk dikme

- Aynı işlemler tekrarlanarak işleme bitirilir.

Boncukla işlemede genellikle makine dikişi ile işleme yapılır(Fotoğraf 1.19-1.20).



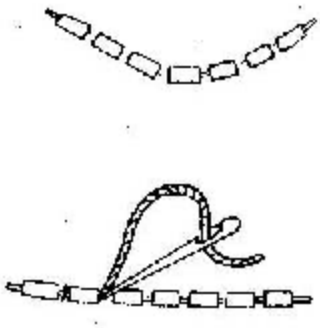
Fotoğraf 1.19: Desenin üzerinde makine dikişi ile işleme yapılırken



Fotoğraf 1.20: Modelin bitmiş hâli

Ø Blonya iğnesi ile boncuk dikimi

- Boncuk bir ipliğe dizilir.
- Boncuk dizilen ip diğer bir iple başlangıç noktasına tutturulur.
- Boncuk dizilmiş ip sol elin baş parmağıyla tutulur.
- İğne ile boncuğun içinden tam karşıya ve diğer ipin dibine batırılır (Çizim 1.4).



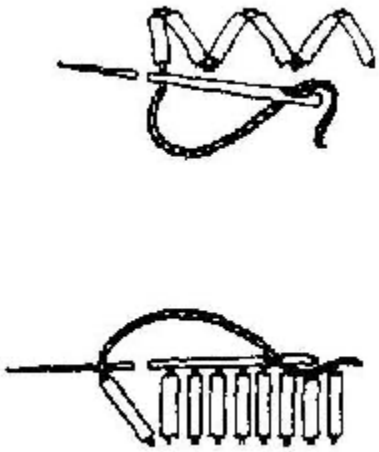
Çizim 1.4: Blonya iğnesi ile boncuk dikimi

- İğne desen üzerinden aşağıya doğru 3-4 mm'den çıkılır.
- Aynı işlemler tekrarlanarak işlemeye devam edilir.

Makine dikişi ve blonya iğnesi ile boncuk dikimi genellikle küçük boncukların dikiminde kullanılır.

Uzun boncukları dikmek şu şekildedir:

- İğne ile derinin yüzeyine çıkılır.
- Uzun boncuk iğneye geçirilir.
- Boncuk boyu mesafeden sağa deriye batırılır.
- İğne ile ilk çıkılan yerden çıkılır.
- Boncuk derinin üzerine yerleştirilir.
- İğne soldan sağa boncuğun içinden geçirilir.
- İkinci boncuk iğneye geçirilir.
- Boncuk boyu mesafeden sağa, deriye batılır.
- Birinci boncuğun sağ ucunun dibinden çıkılır.
- İğne ikinci boncuğun içinden geçirilir.
- Aynı işlemlere devam edilerek uzun boncuklar dikilir (Çizim 1.5).



Çizim 1.5: Uzun boncuk dikişi

1.6.2. Pul Dikimi

Pul, kimi giysi ve saraciye ürünlerin süslemelerinde kullanılan ortası delik incecik maden levhacıktır. Pulun da çeşitli büyüklük ve renkleri vardır.

Saraciye üretiminde pul süslemesinin hem günlük, hem de fantezi eşyalarda çok güzel kompozisyonlar oluşturduğunu görüyoruz.

Pul beş şekilde dikilir.

Ø Tek olarak yan yana pul dikme

- Desen belirlenir.
- Desen beyaz kâğıda çizilir.
- Deri temizlenir ve desen karbon kâğıdıyla deriye geçirilir.

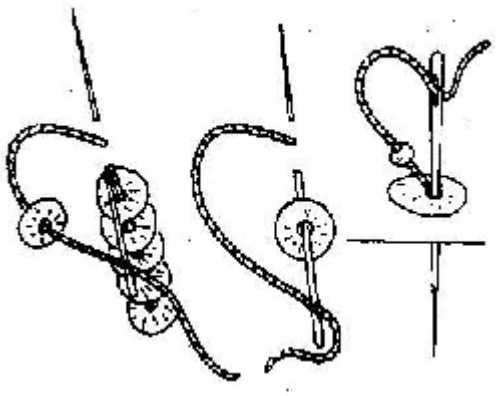
- Tek sıra olarak yan yana pul işlerken sağdan sola doğru işlenir.
- İğneyle derinin yüzüne çıkılır.
- Pulun yüzü üst tarafa gelecek şekilde, iğne pulun ortasından geçirilir.
- İğneyle pulun sağından ve dibinden batılır.
- Pulun solundan ve dibinden çıkılır ve pulun ortasına batılır.
- Soldan 1 pul boyu mesafeden çıkılır.
- İğneyi ikinci pulun sağından batırarak pulun sol kenarından ve dibinden çıkılıp pulun ortasına batırılır.
- Soldan bir pul boyu mesafeden çıkarak aynı işlemler tekrar edilir (Çizim 1.6).



Çizim 1.6: Tek olarak yan yana pul dikme

Ø Boncuk aracılığı ile pul dikme

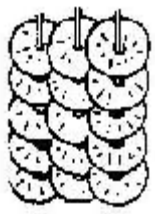
- Desen belirlenir.
- Desen beyaz kâğıda çizilir.
- Deri temizlenir ve desen karbon kâğıdıyla deriye geçirilir.
- İğneyle derinin yüzeyine çıkılır.
- Pulun yüzü üste gelecek şekilde iğneye bir pul ve bir boncuk geçirilir
- İğne pulun ortasına batırılır ve derinin arka yüzeyine geçirilir.
- Aynı işlemleri tekrarlayarak işlemeye devam edilir (Çizim 1.7).



Çizim 1.7: Boncuk aracılığı ile pul dikme

Ø Makine dikişi ile pul dikme

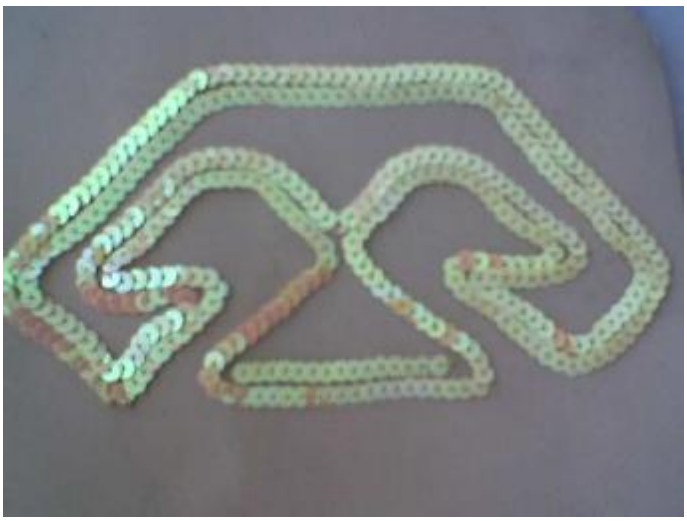
- Desen belirlenir.
- Desen beyaz kâğıda çizilir.
- Deri temizlenir ve desen karbon kâğıdıyla deriye geçirilir.
- İğneyle derinin yüzüne çıkılır.
- Pulun yüzü, yani çukur tarafı üste gelecek şekilde pul geçirilir.
- İğne sola doğru pulun dibine batılır.
- Pulun tersi üst tarafa gelecek çizimde ikinci pul iğneye geçirilir.
- Birinci pulu tutturan ipliğin dibinden iğneye batılır.
- Sola doğru bir pul boyu mesafeden derinin yüzüne çıkılır
- Pul çevrilir.
- Bir evvelki pulun üstene yatırılır ve iplik çekilir (Çizim 1.8) (Fotoğraf 1.21-1.22).



Çizim 1.8: Makine dikişi ile pul dikme



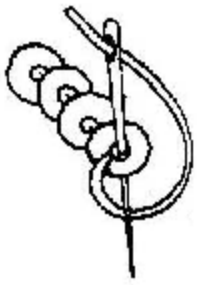
Fotoğraf 1.21: Makine dikişi ile pul dikimi



Fotoğraf 1.22: Makine dikişi ile çift sıra hazırlanmış pul süsleme

Ø Zincir iğnesi ile pul dikme

- Desen belirlenir.
- Desen beyaz kâğıda çizilir.
- Deri temizlenir ve desen karbon kâğıdıyla deriye geçirilir.
- İğneyle derinin yüzüne çıkılır.
- Pulun yüzü alt tarafta gelecek şekilde pulun ortasından geçirilir.
- İplik sol elin baş parmağı ile tutulur.
- Pulun ortasından batılır ve pulun dibinden ve ilmik içinden geçirilerek derinin yüzüne çıkılır.
- Aynı işlemler tekrarlanarak desen bitirilir (Çizim 1.9).

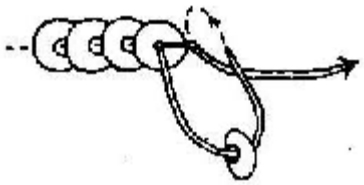


Çizim 1.9: Zincir iğnesi ile pul dikme

Ø İğne ardı ile pul dikme

- Desen belirlenir.
- Desen beyaz kâğıda çizilir.
- Deri temizlenir ve desen karbon kâğıdıyla deriye geçirilir.

- İğneyle derinin yüzüne çıkılır.
- Pulun yüzü üst tarafa gelecek şekilde pulun ortasından geçirilir.
- Pulun sağ kenarından batılıp tekrar pulun ortasından geçirilir.
- İkinci pulun ortası, birinci pulun kenarına gelecek şekilde, ikinci pul iğneye geçirilir.
- Sağa doğru ikinci pulun dibinden batılarak ikinci pulun ortasından çıkılır (Çizim 1.10).



Çizim 1.10: İğne ardı ile pul dikme

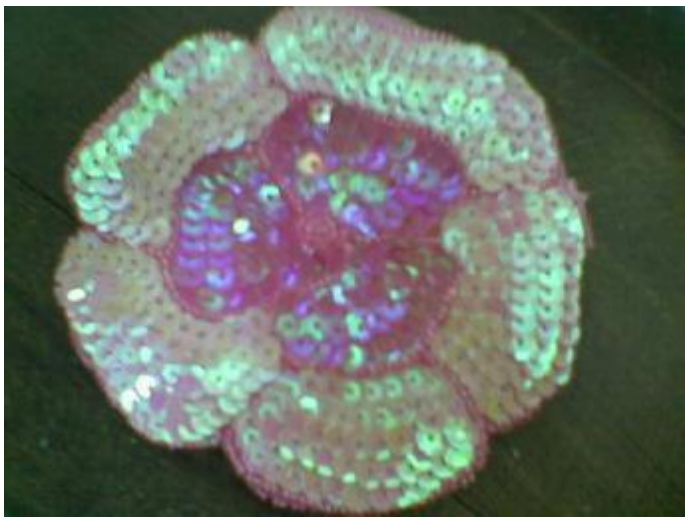
Aşağıda pul ve boncuklarla işlenmiş saraciye ürün örnekleri bulunmaktadır.(Fotoğraf 1.23-1.24-1.25)



Fotoğraf 1.23: Pul ve boncukla işlenmiş çanta resmi



Fotoğraf 1.24: Pul ve boncukla işlenmiş çanta resmi detayı



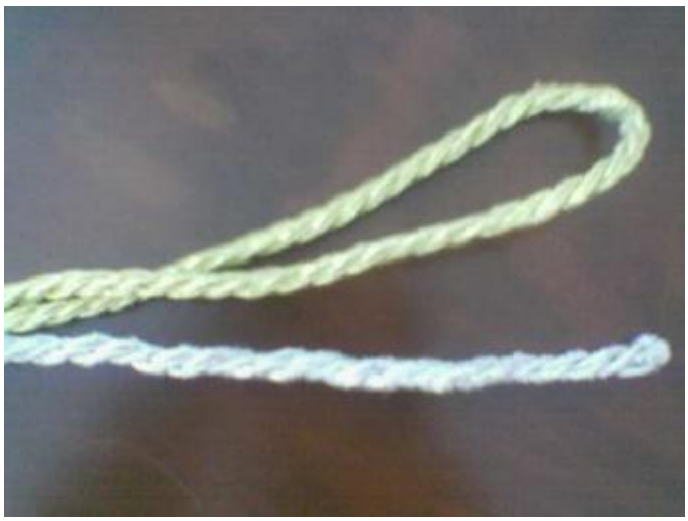
Fotoğraf 1.25: Pul ve boncukla işlenmiş cüzdan modeli

1.7. Kordon Şerit ile Süsleme Teknikleri

Kordon, çeşitli ipliklerden bükülerek oluşturulmuş kalın iptir (Fotoğraf 1.26-1.27).

Kordon şeritlerle yapılan süslemelerde küçük ayrıntılar zor verildiğinden genellikle büyük ve ayrıntısız desenler seçilir.

Kordon şeritlerle desen olmadan da kolayca kompozisyonlar oluşturulabilir.



Fotoğraf 1.26: Simli kordon çeşitleri

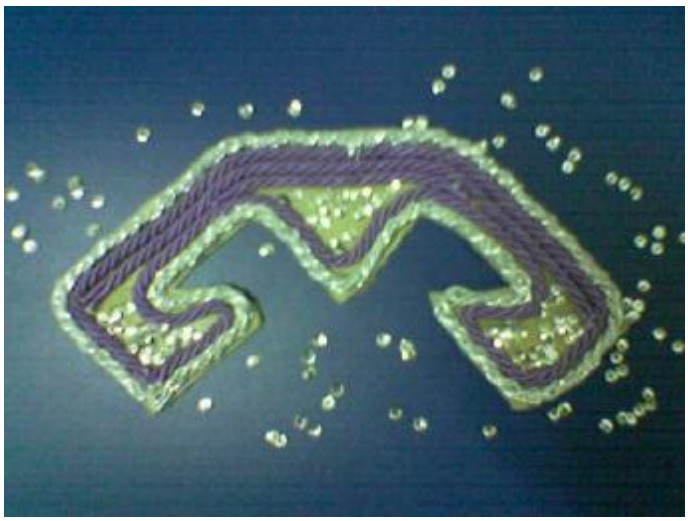


Fotoğraf 1.27: Renkli kordon çeşitleri

Ø Kordon şeritlerle süsleme

- Süsleme yapılacak kordon veya kordonlar temin edilir.
- Desen belirlenir.
- Desen deriye karbon kâğıdıyla geçirilir.

Kordon şeritler desene göre yerleştirilerek kordon şeridin altından deriye iğne ve iple tutturularak oyulmaya şeklinde seyrek dikişle tutturulur (Fotoğraf 1.27).



Fotoğraf 1.27: Kordon süsleme yapılmış desen resmi

- Değişik şeritler ve iplerle de aynı şekilde süslemeler yapılabilir.

Aynı zamanda şeritlerle süsleme yaparken, şeridin geçebileceği şekilde çarklı zımba ile delik açılır. Şeritler bir alt bir üst tekniğiyle deriye geçirilir (Fotoğraf 1.28).



Fotoğraf 1.28: Şerit dikme

UYGULAMA FAALİYETLERİ

Ø Kullanılacak Araç ve Gereçler

1. Çeşitli zımbalar
2. Metal levha
3. Pul
4. Boncuk
5. Kordon
6. İp çeşitleri
7. Çeşitli deriler
8. El zımbası
9. Çekiç
10. Geometrik desenler
11. İğne
12. Yapıştırıcı
13. Parşömen kâğıdı
14. Karbon kâğıdı
15. Kurşun kalem
16. Cetvel
17. Çarklı zımba
18. Zımba sıkma makinesi

İşlem basamakları ve önerilerde belirtilen hususları dikkate alarak, hazır gereçlerle yapılan süslemelerden açık ve kapalı zımbayı kullanarak 30'a 30 cm büyüklüğünde bir deri üzerine süsleme yapınız.

Hazır Gereçlerle Süsleme	
İşlem Basamakları	**Öneriler**
Ø Açık ve kapalı zımba çalışması için desen hazırlayınız.	Ø Açık zımba ve kapalı zımba için çok ayrıntılı geometrik desenler seçmeyiniz.
Ø Seçtiğiniz desenleri parşömen kâğıdına çiziniz.	Ø Çizim yaparken yumuşak uçlu kurşun kalem kullanınız ve modelin özelliğini bozmaya dikkat ediniz.
Ø Perşömen kâğıdına çizilen desenin arkasını da düzgünce çizerek beyaz kâğıda geçiriniz.	Ø Beyaz kâğıda geçirirken kâğıdın kirlenmemesine dikkat ediniz.

Ø Deseni deriye geçirirken karbon kâğıdının kaymamasına dikkat ediniz.	Ø Karbon kâğıdının kaymaması için kenarlarından bantlayınız.
Ø Açık zımba için desenin gerekli gördüğünüz yerlerine kullandığınız açık zımba büyüklüğünde çarklı zımba ile delik açınız.	Ø Delik açarken zımbayı kaydırmamaya çalışınız.
Ø Kapalı zımba için desenin gerekli yerlerine çarklı zımba ile delik açınız.	Ø Deliklerden kapalı zımbanın alt aparatı geçeceğini dikkate alınız.
Ø Açık zımbayı deliklere geçirip deriye el zımbasıyla oturtunuz.	Ø Derinin zedelenmemesine dikkat ediniz.
Ø Kapalı zımbanın alt kısımlarının sivri ucu yukarıda olacak şekilde deriye geçirerek, üst kapaklarını kapatınız.	Ø Kapakların (çatı pullarının) alt sivri kısma tam oturmasını sağlayınız.
Ø Çekiçle deriye tam oturmasını sağlayınız.	Ø Zımbanın dağılmaması için çekici vururken dikkatle ve planlı çalışınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soruların cevaplarını doğru ve yanlış olarak cevaplayınız.

A. Objektif Testler (Ölçme Soruları)

1. ( ) Deseni deriye geçirirken karbon kâğıdı kullanılır.
2. ( ) Açık zımba yapılırken çarklı zımba ile delmeye gerek yoktur.
3. ( ) Kapalı zımba iki bölümden oluşur.
4. ( ) Kapalı zımba yaparken üst çatı pulunu oturttuktan sonra, çekiçle deriye tam oturması sağlanır.
5. ( ) Zincir iğnesi tekniğiyle boncuk dikilir.
6. ( ) İğne ardı tekniğiyle pul dikilir.
7. ( ) Pul ve boncuk bir arada kullanılabilir.
8. ( ) Metal aparatlar hep aynı boy ve şekildedir.
9. ( ) Kordonların simli çeşitleri de vardır.
10. ( )Şerit ile süsleme yaparken çarklı zımba ile delik açılıp, bir üst bir alt geçirme tekniği uygulanabilir.

Değerlendirme

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız konularla ilgili konuyu tekrarlayınız. Başarılıysanız uygulama testine geçiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

B. Uygulamalı Test

Açıklama
Aşağıda listelenen davranışları, davranışlarınızın her birinde gözleyemediyseniz "Hayır", gözlediyseniz "Evet" şeklinde karşısındaki kutucuğu **(X)** ile işaretleyiniz.

Sıra	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1.	Açık ve kapalı zımba çalışması için desen hazırladınız mı?		
2.	Seçtiğiniz desenleri parşömen kâğıdına çizdiniz mi?		
3.	Parşömen kâğıdına çizilen desenin arkasını da düzgünce çizerek beyaz kâğıda geçirdiniz mi?		
4.	Deseni deriye geçirirken karbon kâğıdının kaymamasına dikkat ettiniz mi?		
5.	Açık zımba için desenin gerekli gördüğünüz yerlerine kullandığınız açık zımba büyüklüğünde çarklı zımba ile delik açtınız mı?		
6.	Kapalı zımba için desenin gerekli yerlerine çarklı zımba ile delik açtınız mı?		
7.	Açık zımbayı deliklere geçirip deriye el zımbasıyla oturttunuz mu?		
8.	Kapalı zımbanın alt kısımlarının sivri ucu yukarıda olacak şekilde deriye geçirerek, üst kapaklarını kapattınız mı?		
9.	Çekiçle deriye tam oturmasını sağladınız mı?		

Değerlendirme

Cevaplarınızı kontrol ederek değerlendiriniz, hayır cevaplarınız var ise bu cevaplarınızla ilgili konuyu tekrarlayınız. Tamamı Evet ise diğer öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ– 2

AMAÇ

Bu bölümde yakma makinesi ve diğer el aletleriye desen çizgileri üzerinde hatasız yakma yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır.

- Ø Saraciye ürünleri satan mağazaları gezerek yakma makinesi yapılmış ürünleri inceleyiniz.
- Ø Saraciye üretimi yapan fabrikaları ve atölyeleri gezerek, yakma makinesiyle ve kızdırılmış sivri uçlarla çalışma tekniğini inceleyiniz.
- Ø Alevde yakma teknikleriyle yapılmış çalışmaları inceleyiniz.
- Ø Yakma makinesiyle küçük deri parçalarında çalışarak denemeler yapınız.
- Ø Küçük deri parçalarında kızdırılmış sivri uçlarla çalışmalar yapınız.

2. YAKARAK SÜSLEME

Yakma, ısıtılmış çeşitli uçların yüzeyde yakarak meydana getirdiği izlerdir. Yakarak süsleme ise derinin üzerine geçirilen deseni yakma makinesinin kızgın ucu ile noktalar hâlinde, çizgi oluşturarak yakılmasıdır.

2.1. Desen Çizme ve Geçirme

Bakınız Faaliyet 1.

2.2. Yakma Makinesini Kullanma Teknikleri

Yakma makinesi, kutu içinde muhafazalı motora bağlı iki kablosu bulunan bir alettir.

Yakma makinesinin bir kablosu fişe takılır, diğer kablosu da sapın ucunda bir klemes'e (Kablo birleştirici) bağlı bulunan bir ince demir uç bulunur (Fotograf 2.1).



Fotoğraf 2.1: Yakma makinesi resmi

Makine fişe takıldığı zaman kutunun üzerinde bulunan ışık yanar ve ince demir uç ısınmaya başlar.

Yakma makinesinin kutusunun üzerinde sol tarafta ayar düğmesi bulunur. Isının ayarlanmasında kullanılır. Hafif yanmasını istiyorsak 1. numara, daha fazla ve koyu yanmasını istiyorsak 2. numaraya getiririz (Fotoğraf 2.2).



Fotoğraf 2.2: Yakma makinesi ayar düğmesi

Yakma makinesinin değişik desenleri yakmak için farklı uçları bulunur. Bu uçlar yuvarlak, sivri, eğri, oval şekillerdedir (Fotoğraf 2. 3).



Fotoğraf 2.3: Yakma makinesinde kullanılan uçlar

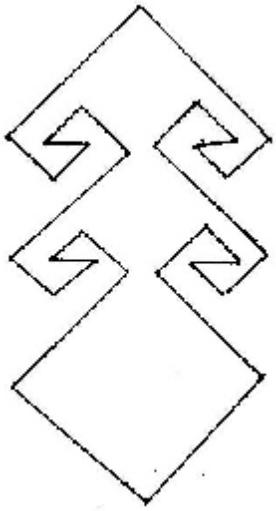
Yakma makinesi ile yakarken desenin özelliğine göre, yakma makinesinin kızgın ucu ile noktalar hâlinde çizgi oluşturarak veya daireler çizmek suretiyle yakma işlemi yapılır.

Ø Yakarak süsleme yaparken kullanılan araç ve gereçler

- Yakma makinesi
- Yakma makinesi uçları
- Bıçak
- Burun ütüsü
- Şiş
- Ocak
- Deri
- Çizim kâğıtları
- Karbon kâğıdı
- Deri altlığı
- Biz

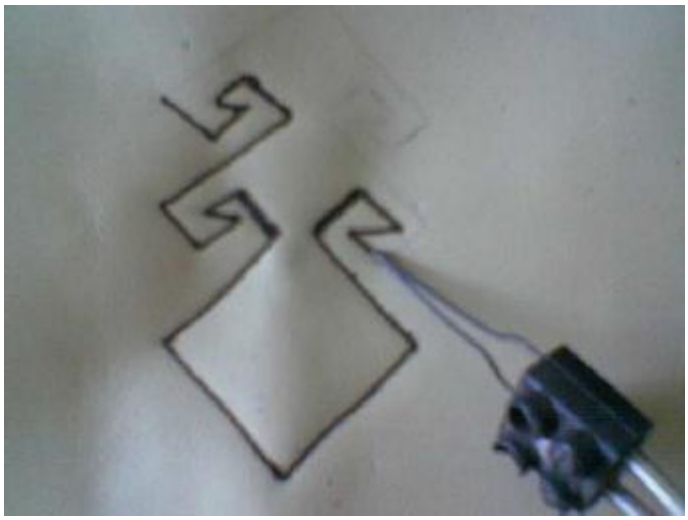
Ø Yakma makinesiyle süsleme yapma

- Desen belirlenir.
- Beyaz kâğıda çizilir (Çizim 2.1).
- Desen karbon kâğıdıyla deriye geçirilir.
- Yakma makinesi, yakarak süsleme yapma için hazırlanır. Yakma makinesine geometrik deseni düzgün çizebilmek için düz uç takılır



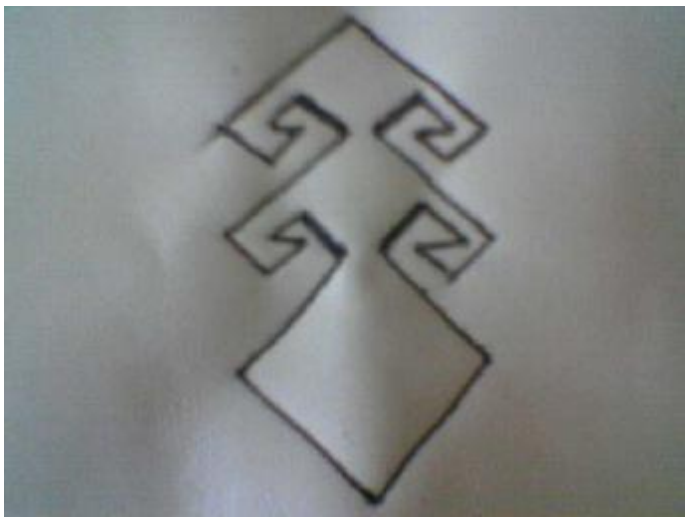
Çizim 2.1: Yakılacak geometrik desen

- Makinenin fişi prize takılır ve ucun ısınması beklenir.
- Ucun ısındığından emin olduktan sonra desenin üzerinden hata yapmadan yakılır. (Fotoğraf 2.4).



Fotoğraf 2.4: Yakma yaparken

- Desenin tüm detaylarına girilerek bazı yerler ince bazı yerler daha kalın olacak şekilde tamamı yakılır (Fotoğraf 2.5).



Fotoğraf 2.5: Tamamı yakılmış desen

- Desenin kenar çizgileri yakıldıktan sonra ortada kalan baş kısımları ince çizgilerle doldurulabilir, çeşitli şekil verilerek güzel bir görünüm oluşturulabilir (Fotograf 2.6-2.7).



Fotoğraf 2.6: Yakılan desenin içinin doldurulması



Fotoğraf 2.7: Yakılan desene kompozisyon verilmesi

2.3. Kızdırılmış Sivri Uçlarla Yakmak

Bıçak, biz, burun ütüsü, şiş gibi sivri ve keskin uçların ocakta ısıtarak derinin yüzeyinde yakma ile desen oluşturulur.

- Kızdırılmış sivri uçlarla deri üzerine süsleme yaparken desen belirlenir.
- Belirlenen desen kâğıda çizilerek deriye karbon kâğıdıyla geçirilir.
- Desenin belirlenen yerleri bıçak, burun ütüsü, biz ve şiş ocakta ısıtılarak değişik şekillerde yakılır (Fotoğraf 2.8).



Fotoğraf 2.8: Sivri uçlarla yakılmış sigaralık

2.4. Alevde Yakma Teknikleri

2.4.1. Alevi Püskürterek Yakma

Alevi püskürterek yakma tekniği geniş yüzeyle derilerde kullanılır, alev püskürtülerek derinin bazı kısımlarında yanıklar oluşturulur. Bu yanıklar bazı yerlerde çok bazı yerlerde az uygulanarak deride güzel bir kompozisyon oluşturulur (Fotograf 2.9-2.10).



Fotoğraf 2.9: Alevi püskürterek yakma



Fotoğraf 2.10: Alevi püskürterek yakma

2.4.2. Aleve Tutarak Yakma

Çeşitli şekillerde kesilmiş olan deri parçaları aleve tutulur, aleve tutulan deri parçalarının kenarlarının yakılması sağlanır. Bombeli bir çizim olan ve kenarları yakılan deri, başka bir derinin üzerine kompozisyon yapılarak yerleştirilir (Fotograf 2.11-2.12).



Fotoğraf 2.11: Aleve tutarak yakılmış kolye ucu



Fotoğraf 2.12: Aleve tutarak yakılmış küpe

UYGULAMA FAALİYETLERİ

Ø **Kullanılacak araç ve gereçler.**

1. Yakma makinesi
2. Yakma makinesi uçları
3. Bıçak
4. Biz
5. Burun ütüsü
6. Şiş
7. Ocak
8. Deri
9. Çizim kâğıdı
10. Karbon kâğıdı
11. Deri altlığı

İşlem basamakları ve önerilerde belirtilen hususlar dikkate alınarak, 15'e 15 cm büyüklüğünde bir deri parçasını yakma makinesiyle yakarak süsleme yapınız.

Yakarak Süsleme Yapma	
İşlem Basamakları	**Öneriler**
Ø Yakma makinesinde yakılacak desenin seçimini yapınız.	Ø Desen seçerken çok küçük ayrıntılı olmamasına dikkat ediniz.
Ø Deseni karbon kâğıdıyla deriye geçiriniz.	Ø Derinin kirlenmemesine dikkat ediniz.
Ø Yakma makinesinin fişini takıp, sivri ucun ısınıp ısınmadığını kontrol ediniz.	Ø Dikkatli olunuz.
Ø Desen çizgileri üzerinde hatasız yakma yapınız.	Ø Temiz düzenli ve dikkatli çalışınız.
Ø Desenin boş kalan kısımlarını çizgilerle kapatarak hoş bir görünüm sağlayınız.	Ø Detaya girerek yaratıcılığınızı kullanınız.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

Uygulamalı Test

Açıklama

Aşağıda listelenen davranışları, davranışlarınızın her birinde gözleyemediyseniz "Hayır" gözlemlediyseniz "Evet" şeklinde karşısındaki kutucuğu işaretleyiniz.

Sıra	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1.	Yakma makinesinde yakılacak desenin seçimini yaptınız mı?		
2.	Deseni karbon kâğıdıyla deriye geçirdiniz mi?		
3.	Yakma makinesinin fişini takıp, sivri ucun ısınıp ısınmadığını kontrol ettiniz mi?		
4.	Desen çizgileri üzerinde hatasız yakma yaptınız mı?		
5.	Desenin boş kalan kısımlarını çizgilerle kapatarak hoş bir görünüm sağlayabildiniz mi?		

Değerlendirme

Yaptığınız değerlendirme sonunda hayır şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Eksiklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden yardım alarak tamamlayabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarını aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soruların cevaplarını doğru ve yanlış olarak değerlendiriniz.

A. Objektif Testler (Ölçme Soruları)

1. ( ) Yakma makinesi; kutu içinde muhafazalı motora bağlı iki kablosu bulun bir alettir.
2. ( ) Yakma işlemini yapmadan önce fiş prize takılır.
3. ( ) Burun ütüsü yakarak süslemede kullanılmaz.
4. ( ) Yakarak süslemede dergiye çizim yaparken, karbon kâğıdı kullanmaya gerek yoktur.
5. ( ) Geometrik deseni yakabilmek için oval uç takılır.
6. ( ) Şiş, kızdırılmış uçlarla yakmak için kullanılan bir araçtır.
7. ( ) Aleve tutarak süsleme yapmak için geometrik desen deriye geçirilir.

Değerlendirme

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete dönerek tekrar inceleyiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ– 3

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında örgü teknikeri ile süsleme yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Saraciye üretim fabrikalarında ve atölyelerinde kullanılan şerit kesme makinelerini inceleyiniz.
- Saraciyede üretim fabrikalarında ve atölyelerinde şeritlerle yapılan örgü çeşitlerini inceleyiniz.
- Örgü çeşitleriyle hazırlanan şeritlerin dikiş makinesinde deriye dikimini izleyiniz.
- Saraciye üretim atölyelerinde ve fabrikalarında çeşitli örgü teknikleriyle hazırlanmış şeritlerin deriye pres makinesi yardımıyla oturtulmasını izleyiniz.
- Saraciye ürünü satan mağazaları gezerek örgü teknikleriyle süslenmiş ürünleri inceleyiniz.
- Saraciye ile ilgili dergi ve katalogları inceleyerek bulduğunuz ilginç örnekleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bilgilerinizi not hâline getirip sınıfınıza sununuz.

3. ÖRGÜ TEKNİKLERİ

3.1. Model

Herhangi bir iş yapılırken, bakarak çalışılan konuya model denir.

Model, elimizde bulunan model yapım aşamalarının fotoğraf veya şekillerine göre aynısını çıkarmak için yapılan çalışmalardır.

3.2. Şerit Kesme Teknikleri

Şerit kesme, saraciye üretim fabrikaları ve atölyelerinde şerit kesme makinesi ile yapılır. Şerit kesme makinesinde birçok iş yapılabilir. Sırım kesme, kemer kesimi, çanta sapı kesimi yapılır. Makinenin bıçakları istenilen kalınlığa ayarlanarak kesim yapılır.

Şerit kesme atölyelerde kalıplarla da yapılmaktadır. Hazırlanan kalıplar deri üzerine bastırılarak şeritlerin kesilmesi sağlanır.

Şerit kesme, deri kesim bıçağı, makas veya maket bıçağı, sırım kesme el aleti ile de yapılabilir.

Makas ile şerit veya sırım kesmede sırımın aynı kalınlıkta olmasına dikkat edilir.

Maket bıçağıyla deriyi kesebilmek için, ortasına bir çivi çakarak, deriyi döndüre döndüre maket bıçağıyla kesilir**.**

Ø **Örgü teknikleri ile süsleme yaparken kullanılan araç ve gereçler**

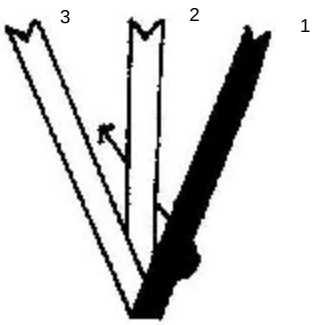
- Mezur
- Şerit kesme makinesi
- Dikiş makinesi
- Dikiş ipliği
- Pres makinesi
- Deri
- Deri kesim bıçağı

3.3. Düz Örgü Çeşitleri

3.3.1. Üçlü Düz Örgü

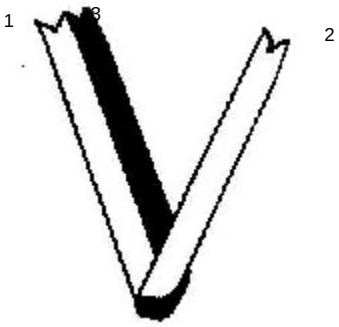
Ø Bu tür örgülerde kullanılan şeritlerin, örgünün düzgün çıkabilmesi için aynı kalınlıkta olması çok önemlidir.

Ø Aynı kalınlıkta üç şeridin alt uçlarını aynı noktada toplayarak 1 cm yukarıdan sıkıca bağlayınız. Bağlamak yerine bantla veya tel zımba ile de tutturabilirsiniz (Çizim 3.1).



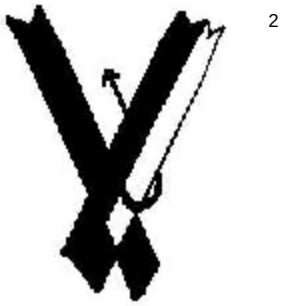
Çizim 3.1

Ø Sağ taraftaki 1 no'lu şeridi ortadaki 2. no'lu şeridin altından geçirip sol kenarda bulunan 3 no'lu şeride paralel getiriniz. (Çizim 3.2).

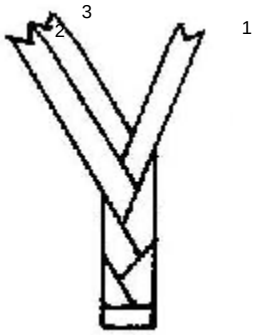


Çizim 3.2

Ø Soldan ilk şeridi (3 no'lu) geriye doğru katlayarak yanındaki şeridin altından geçirip sağ başta bulunan 2 no'lu şerite paralel getiriniz (Çizim 3.3-Çizim 3.4)



Çizim 3.3



Çizim 3.4

Ø İkinci ve üçüncü işlemleri tekrarlayarak örgüye devam ediniz.

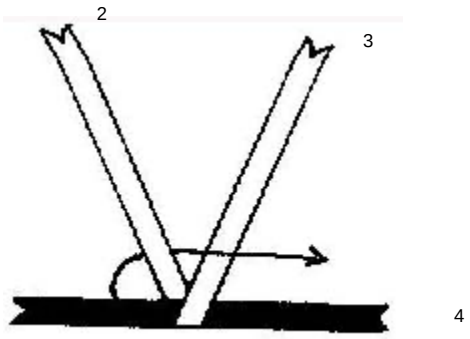


Fotograf 3.1: Üçlü düz örgü

3.4. Zikzak Örgü Çeşitleri

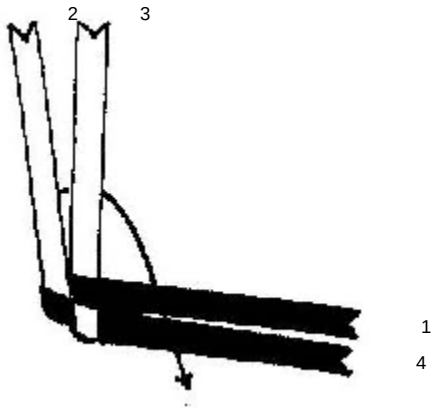
3.4.1. Dörtlü Zikzak Örgü

- Aynı kalınlıkta iki şerit alınız. Birini ortadan ikiye katlayarak katlanan kısmı altta kalacak şekilde (V şeklinde) tutunuz. İkinci şeridi katlanan şerit arasından geçirerek yatay olarak ortalayınız. (Çizim 3.5)



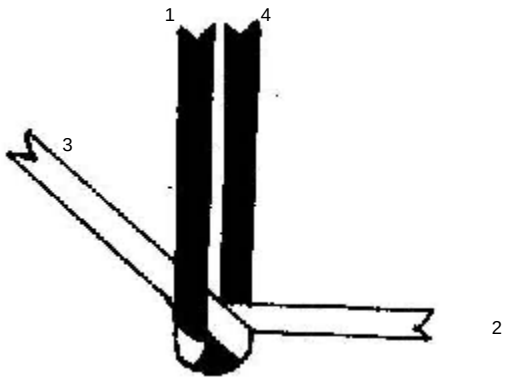
Çizim 3.5

- Yatay şeridin sol ucunu geriye doğru katlayarak 2 no'lu şeridin altından 3 no'lu şeridin üstünden geçiriniz. 2 ve 3 no'lu şeritleri de sola doğru birbirine paralel getiriniz 1 ve 4 no'lu şeritler yukarı doğru dik gelecek şekilde örgüyü sola doğru çeviriniz (Çizim 3.6).



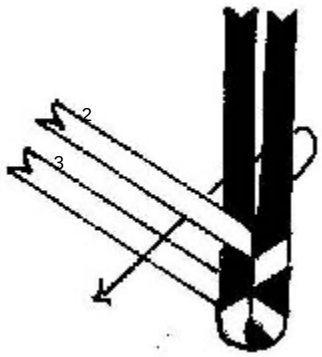
Çizim 3.6

Ø Soldaki ilk şerit olan 2 no'lu şeridi geriye katlayarak ortadaki 3 ve 1no'lu iki şeridin altından, sağ kenardaki 4 no'lu şeridin üstünden geçiriniz ve yere paralel olacak şekilde sağa doğru çekiniz (Çizim 3.7).



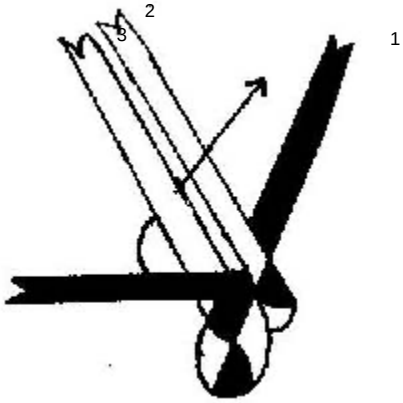
Çizim 3.7

Ø Sağdaki yere paralel tuttuğunuz 2 no'lu şeridi yanındaki 4 no'lu şeridin altından 1 no'lu ikinci şeridin üstünden geçirerek sol kenardaki 3 no'lu şeride paralel getiriniz (Çizim 3.8).



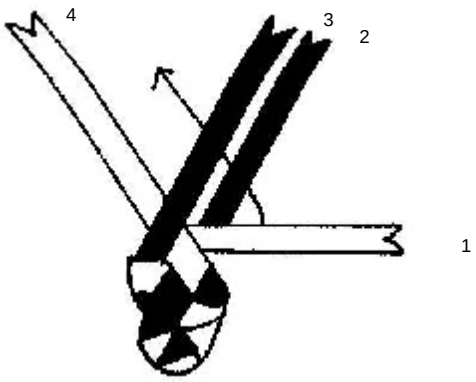
Çizim 3.8

Ø Sağdaki ilk şerit olan 4 no'lu şeridi tekrar geriye katlayarak ortadaki 1 ve 2 no'lu iki şeridin altından, sol kenardaki 3 no'lu şeridin üstünden geçiriniz ve yere paralel gelecek şekilde sola doğru çekiniz (Çizim 3.9).



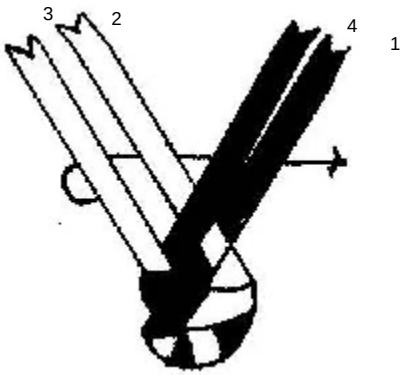
Çizim 3.9

Ø Soldaki ilk şerit olan 4 no'lu şeridi geriye katlayarak yanındaki 3 no'lu birinci şeridin altından 2 no'lu ikinci şeridin üstünden geçirerek sağdaki 1 no'lu şerite içten paralel getiriniz (Çizim 3.10).



Çizim 3.10

- Sol taraftaki ilk şeridi yanındaki 2 ve 4 no'lu iki şeridin altından, sağdaki 1 no'lu şeridin üstünden geçiriniz ve yatay durumda tutunuz (Çizim 3.11).



Çizim 3.11

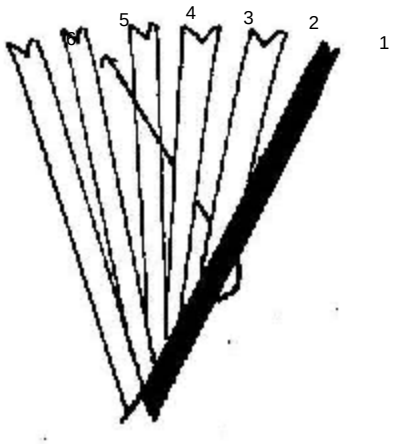
- Sağ taraftaki 3 no'lu şeridi yanındaki 1 no'lu şeridin altından ikinci 4 no'lu şeridin üstünden geçirerek sol kenardaki 2 no'lu şerite paralel getiriniz.
- Örgüye hep yatay durumda olan şeritten başlayınız. Önce bir alttan bir üstten geçiriniz. Sonra aynı taraftan iki alttan bir üstten geçiriniz. Böylece her kenardan iki işlem uygulanmış olacaktır.



Fotoğraf 3.2: Dörtlü zikzak

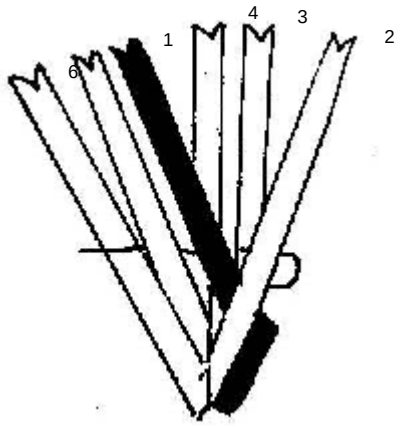
3.4.2. Altılı Zikzak Örgü

- Aynı kalınlıkta 6 şeridin alt uçlarını bir araya toplayarak 1 cm yukarıdan bağlayınız (Çizim 3.12).



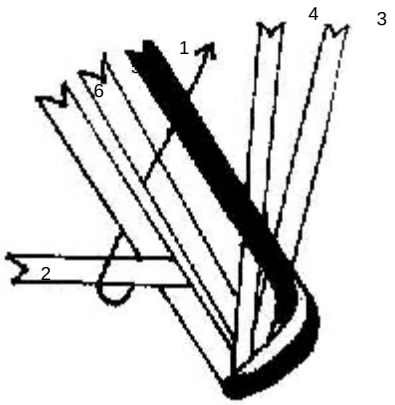
Çizim 3.12

- Sağ taraftaki ilk şerit olan 1 no'lu şeridin altından ikinci ve üçüncü, yani 3 ve 4 no'lu şeritlerin üstünden geçirerek soldaki iki şerite paralel gelecek şekilde 5 no'lu şeridin yanında bırakınız (Çizim 3.13).



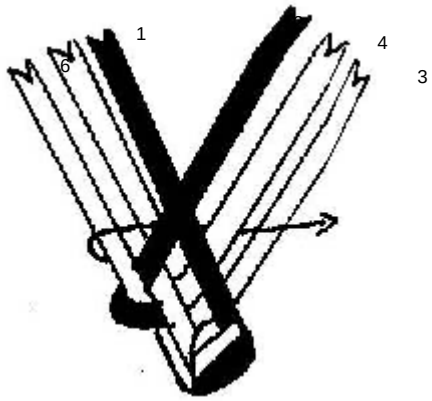
Çizim 3.13

Ø Tekrar sağ taraftaki ilk şerit olan 2 no'lu şeridi yanındaki birinci ikinci üçüncü ve dördüncü (3,4, 1 ve 5 no'lu) şeritlerin altından soldaki son şeridin (6 no'lu) üstünden geçiriniz ve yatay şekilde yerleştiriniz (Çizim 3.14).



Çizim 3.14

Ø Sol tarafta yatay duruma getirilen 2 no'lu şeridi geriye doğru katlayarak yanındaki 6 no'lu birinci şeridin altından, 5 ve 1 no'lu ikinci ve üçüncü şeritlerin üstünden geçirerek sağdaki 4 no'lu şerite paralel getiriniz (Çizim 3.15).



Çizim 3.15

- Tekrar sol kenarındaki 6 no'lu şeridi geriye doğru katlayarak ortadaki 5, 1, 2, 4 no'lu şeritlerin altından, sağ baştaki 3 no'lu şeridin üstünden geçiriniz ve yatay durumda yerleştiriniz.
- Örgüye hep yatay durumdaki şeritten başlayınız. Önce bir alt iki üst geçiriniz. Sonra aynı taraftan dört alt bir üst geçirerek örgüye devam ediniz.



Fotoğraf 3.3: Altılı zikzak

3.5. Şerit Dikme Teknikleri

Çeşitli örgü teknikleri kullanarak yaptığımız şeritleri dikiş makinesinde derinin rengine uygun ip takarak kenarından dikim yaparız.

Dikim yapılmadan önce hazırlanan şeritleri süsleme yapılacak yere bir kompozisyonla yerleştiriniz.

Hazırlanan şeritlerin özelliğini bozmadan 2 mm İçeriden dikiş makinesinde dikilir.

Zikzak örgü çeşitlerini dikerken kenar dikişlerinin muntazam olmasına, girinti ve çıkıntıların içine girip çıkmak suretiyle modelin bozulmamasına dikkat ederiz.

3.6. Presleme

Pres, sözlük anlamıyla işlenme, onarma, düzeltme gibi işlemlerin uygulanması için nesneyi iki ağırlık arasında mekanik olarak sıkıştırmaya yarayan aygıttır.

Presleme 2 şekilde yapılır.

- Kalıp üzerinde
  - Örülerek hazırlanmış şeritler yüzeye bir kompozisyon verilerek yerleştirilir ve dikilir.
  - Kalıp içine yerleştirilerek preslenir.
- Düz zemin üzerinde
  - Örgü teknikleriyle hazırlanmış şeritler yüzeye yerleştirilir ve dikilir.
  - Düz bir zemine yerleştirilir.
  - Presleme işlemi yapılır.

UYGULAMA FAALİYETLERİ

Ø Kullanılacak araç ve gereçler

1. Mezur
2. Şerit kesme makinesi
3. Dikiş makinesi
4. Dikiş ipliği
5. Pres makinesi
6. Deri
7. Cetvel
8. Deri kesim bıçağı
9. Masat ve eye

İşlem basamakları ve önerilerde belirtilenleri dikkate alınarak dörtlü zikzak örgü ile 40 cm uzunluğunda tekniğe uygun örgü çalışınız.

Örgü Tekniği ile Süsleme Yapmak	
İşlem Basamakları	**Öneriler**
Ø Ölçü ve tekniğe uygun şeritleri kesiniz.	Ø Dikkatli çalışınız.
Ø Aynı kalınlıkta iki şerit alınız.	Ø Örgünün düzgün olması için eşit kalınlıkta olmasına dikkat ediniz.
Ø Şeridin birini ortadan ikiye katlayarak katlanan kısmı altta kalacak şekilde (V şeklinde) tutunuz; ikinci şeridi katlanan şerit arasından geçirerek yatay şekilde ortalayınız.	Ø Şeritleri düzgün bir şekilde yerleştiriniz.
Ø Yatay şeridin sol ucunu geriye doğru katlayarak 2 no'lu şeridin altından geçiriniz ve sağdaki 4 no'lu yatay şerite paralel şekilde çekiniz.	Ø Şeritleri örerken işlem basamaklarını dikkatle takip ediniz.
Ø Soldaki 2 no'lu şeridi geriye katlayarak ortadaki 3 ve 1 no'lu şeridin altından, sağdaki 4 no'lu şeridin üstünden geçiriniz ve yere paralel gelecek şekilde sağa doğru çekiniz.	Ø Şeritlerin yerini karıştırmadan örgüye devam ediniz.

Ø Sağdaki yere paralel tuttuğunuz 2 no'lu şeridi yanındaki 4 no'lu şeridin altından, 1 no'lu 2 şeridin üstünden geçirerek 3 no'lu şerite paralel olarak getiriniz.	Ø Paralel getirdiğiniz şeridin kaymamasına dikkat ediniz.
Ø Sağdaki ilk şerit olan 4 no'lu şeridi tekrar katlayarak ortadaki 1 ve 2 no'lu iki şeridin altından, sol kenardaki 3 no'lu şeridin üstünden geçirip, yere paralel gelecek şekilde sola doğru çekiniz.	Ø Kenarlarının düzgün olması için şeritlerin katlanmamasına özen gösteriniz.
Ø Soldaki iki şerit olan 4 no'lu şeridi geriye katlayarak yanındaki 3 no'lu birinci şeridin altından 2 no'lu ikinci şeridin üstünden geçirerek sağdaki 1 no'lu şerite içten paralel getiriniz.	Ø Sırayı dikkatle uygulayınız.
Ø Sol taraftaki ilk şeridi yanındaki 2 ve 4 no'lu şeridin altından, sağdaki 1 no'lu şeridin üstünden geçiriniz ve yatay durumda tutunuz.	Ø Dikkatli ve özenli olunuz.
Ø Örgüye hep yatay durumda olan şeritten başlayınız. Önce bir alt bir üst geçirme yapınız. Sonra aynı taraftan iki alt bir üst geçirerek örgüyü tamamlayınız.	Ø Sağdan ve soldan örgüyü yaparken, her iki taraftan da iki işlem yapacağınızı unutmayınız.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

Uygulamalı Test

Açıklama

Aşağıda listelenen davranışları kendinizde gözleyemediyseniz Hayır, gözlediyseniz Evet şeklinde karşısındaki kutucuğa (X) ile işaretleyiniz.

Sıra	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1.	Ölçü ve tekniğe uygun şeritleri kestiniz mi?		
2.	Aynı kalınlıkta iki şerit aldınız mı?		
3.	Şeridin birini ortadan ikiye katlayarak katlanan kısmı altta kalacak şekilde (V şeklinde) tutunuz; ikinci şeridi katlanan şerit arasından geçirerek yatay şekilde ortaladınız mı?		
4.	Yatay şeridin sol ucunu geriye doğru katlayarak 2 no'lu şeridin altından geçiriniz ve sağdaki 4 no'lu yatay şerite paralel şekilde çektiniz mi?		
5.	Soldaki 2 no'lu şeridi geriye katlayarak ortadaki 3 ve 1 no'lu şeridin altından, sağdaki 4 no'lu şeridin üstünden geçiriniz ve yere paralel gelecek şekilde sağa doğru çektiniz mi?		
6.	Sağdaki yere paralel tuttuğunuz 2 no'lu şeridi yanındaki 4 no'lu şeridin altından, 1 no'lu 2 şeridin üstünden geçirerek 3 no'lu şerite paralel olarak getirdiniz mi?		
7.	Sağdaki ilk şerit olan 4 no'lu şeridi tekrar katlayarak ortadaki 1 ve 2 no'lu iki şeridin altından, sol kenardaki 3 no'lu şeridin üstünden geçirip, yere paralel gelecek şekilde sola doğru çektiniz mi?		
8.	Soldaki iki şerit olan 4 no'lu şeridi geriye katlayarak yanındaki 3 no'lu birinci şeridin altından 2 no'lu ikinci şeridin üstünden geçirerek sağdaki 1 no'lu şerite içten paralel getirdiniz mi?		
9.	Sol taraftaki ilk şeridi yanındaki 2 ve 4 no'lu şeridin altından, sağdaki 1 no'lu şeridin üstünden geçiriniz ve yatay durumda tuttunuz mu?		
10.	Örgüye hep yatay durumda olan şeritten başlayınız. Önce bir alt bir üst geçirme yapınız. Sonra aynı taraftan iki alt bir üst geçirerek örgüyü tamamladınız mı?		

Değerlendirme

Yaptığınız değerlendirme sonunda hayır şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Eksiklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden yardım alarak tamamlayabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A- Objektif Testler (Ölçme Soruları)

1. ( ) Şerit kesmeden önce ölçü alınır.
2. ( ) Şeritlerle örgü örerken muhakkak alt uçlarını aynı noktada toplayarak 1 cm yukarıdan sıkıca bağlanır.
3. ( ) Düz örgü çeşitleri altılı ve dokuzlu şeritlerle örülür.
4. ( ) Zikzak örgüye hep yatay durumda olan şeritten başlanır.
5. ( ) Altılı zikzak örgüye devam ederken hep yatay durumdaki saptan başlanır. Önce bir alt, iki üst geçirilir. Sonra aynı taraftan dört alt, bir üst geçirerek örgüye devam edilir.
6. ( ) Şerit dikme dikiş makinesi ile yapılır.
7. ( ) Presleme, kalıp üzerinde ve düz zemin üzerinde yapılır.
8. ( ) Herhangi bir iş yapılırken bakarak çalışılan konuya model denir.
9. ( ) Şeritlerle yapılan örgülerde kullanılan şeritlerin aynı kalınlıkta olması önemli değildir.

Değerlendirme

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete dönerek tekrar inceleyiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ– 4

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında şekilli ölçerek süsleme yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Ø Geometrik şekillerle süslenmiş saraciye ürünlerini gözlemleyiniz.
- Ø Küçük deri parçalarıyla mozaik çalışmaları yapınız.
- Ø Aplike ile süslenmiş saraciye ürünlerini gözlemleyiniz.
- Ø Oyma tekniği ile süsleme yapılmış saraciye ürünlerini gözlemleyiniz.
- Ø Saraciye üretim atölyelerini ve fabrikalarını gezerek mozaik, aplike ve oyma tekniğiyle yapılan süslemeleri inceleyiniz.

Bilgileri not hâline getirip arkadaşlarınıza sununuz.

4. ŞEKİLLİ ÖLÇEREK SÜSLEME YAPMAK

4.1. Geometrik Şekillerle Süslemek

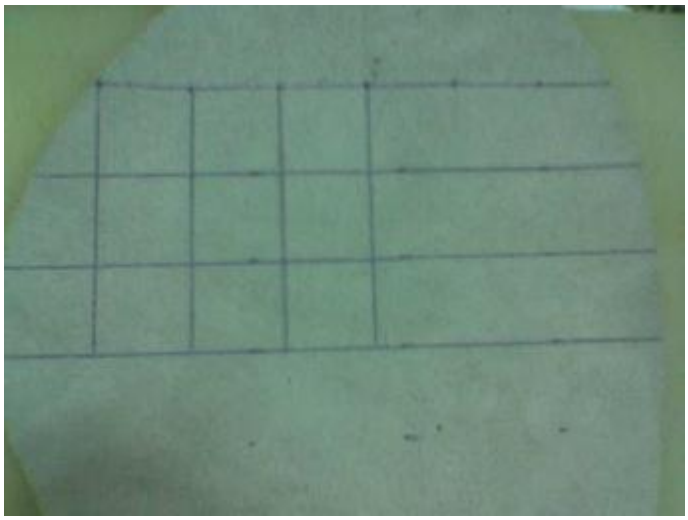
- Ø **Geometrik çizimlerle süslemede kullanılacak araç gereçler**
  - Maket bıçağı
  - Şablon
  - Deri
  - Cetvel
  - Pergel
  - Kalem
  - İnör
  - Jilet
  - Yapıştırıcı
  - Karbon kâğıdı
  - Deri altlığı
  - Desenler
  - Çizim kâğıtları

4.1.1. Mozaik

Belirlenen bir form üzerine geometrik şekillerle hazırlanan malzemenin gömülerek, yapıştırarak işlenerek ya da dikilerek dizilmesi ile elde edilen kompozisyona mozaik denir.

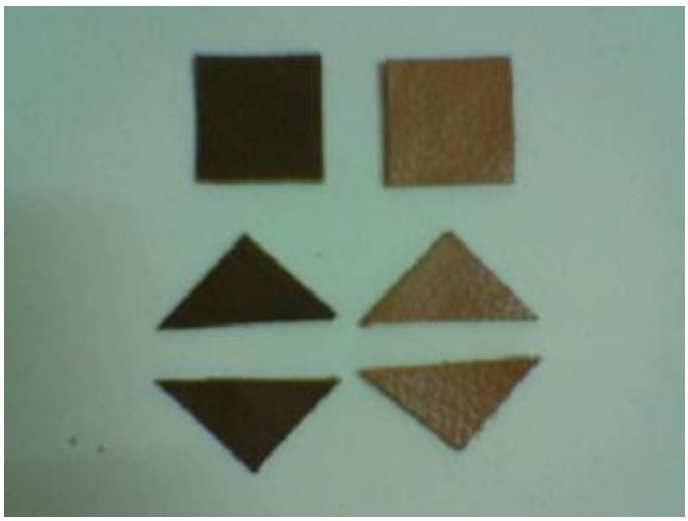
Ø Mozaik çalışması

- Mozaik çalışması için kullanılacak geometrik şekil belirlenir.
- Belirlenen geometrik şeklin ölçüsü yerleştirilecek yüzeye göre tespit edilir.
- Derinin arka tarafına muntazam bir şekilde cetvel ile çizilir (Fotograf 4.1).



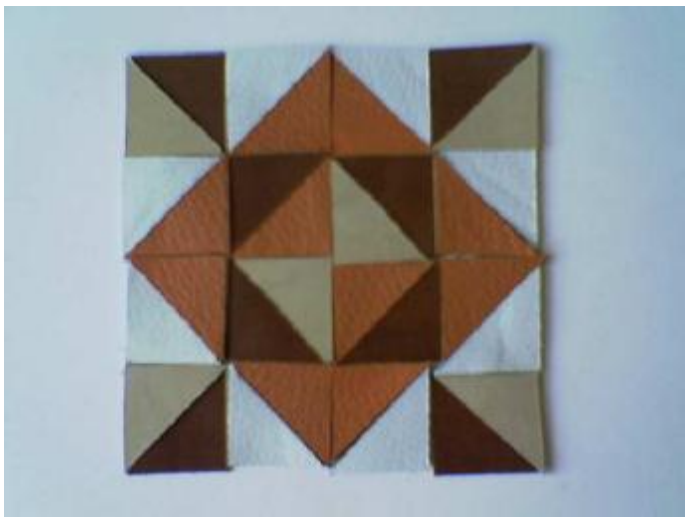
Fotoğraf 4.1: Geometrik şeklin deriye çizimi

- Çizilen kareler cetvel yardımıyla maket bıçağı veya deri kesim bıçağıyla kesilir.
- Kesilen bazı kareler ayrılır, bazı kareler de verev olarak ortalarından üçgen şeklinde maket bıçağı veya deri kesim bıçağıyla kesilir (Fotograf 4.2).

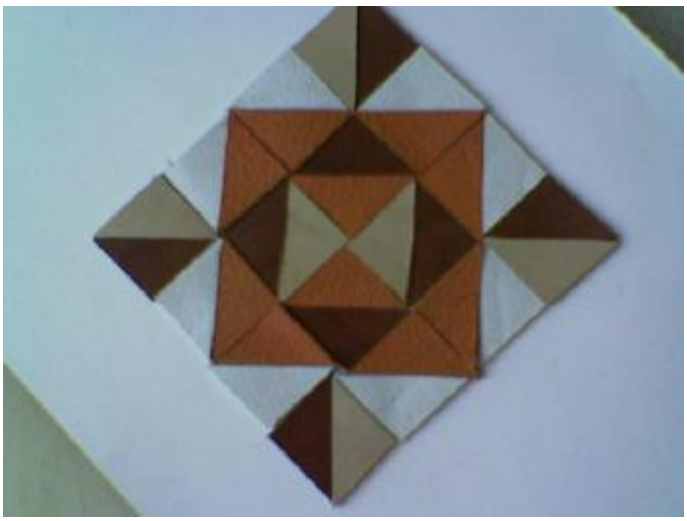


Fotoğraf 4.2: Deriden kesilmiş kareler ve üçgenler

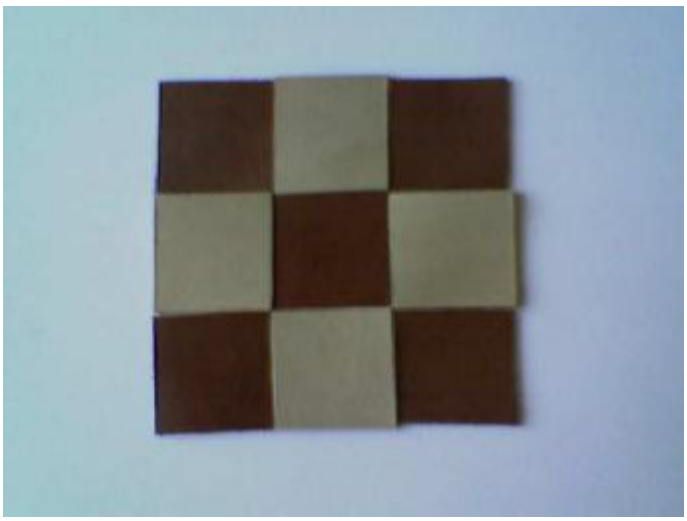
- Kesilen kareler ve üçgenler birlikte kullanılarak veya ayrı ayrı kompozisyonlar oluşturulur (Fotograf 4.3- 4.4- 4.5- 4.6).



Fotoğraf 4.3: Geometrik çizimlerle yapılmış kompozisyonlar



Fotoğraf 4.4: Geometrik çizimlerle yapılmış kompozisyonlar



Fotoğraf 4.5: Geometrik çizimlerle yapılmış kompozisyonlar



Fotoğraf 4.6: Geometrik çizimlerle yapılmış kompozisyonlar

- Bu kompozisyonlar, makinede dikilebildiği gibi yapıştırılıp işlenebilir, gömülebilir.

4.2. Aplike

Aplike, sözlük anlamıyla uygulama veya üzerine koymak demektir.

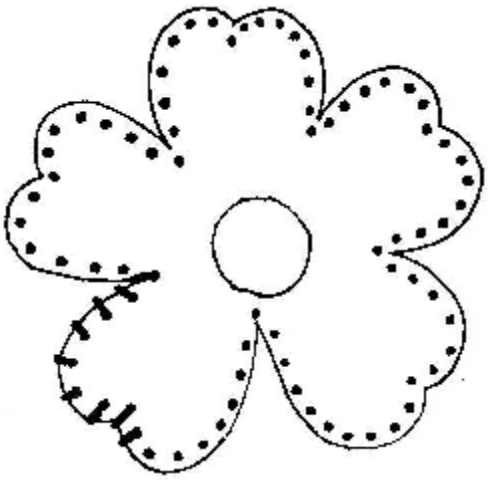
Aplike, bir malzemenin üzerine aynı ya da farklı özellikte olan bir malzemeyi değişik iğne teknikleri yardımı ile tutturma, kapama işlemidir.

Saraciye ürünlerinde aplike; kesilerek, yapıştırılarak, elde ve makinede çeşitli işleme teknikleriyle tutturulmasıdır.

Aplike tekniği teknik özelliğinden dolayı kabartma, kesme, oyma, boncuk ve pullarla süsleme, yakma teknikleriyle beraber kullanılabilir.

Ø Elde dikerek aplike

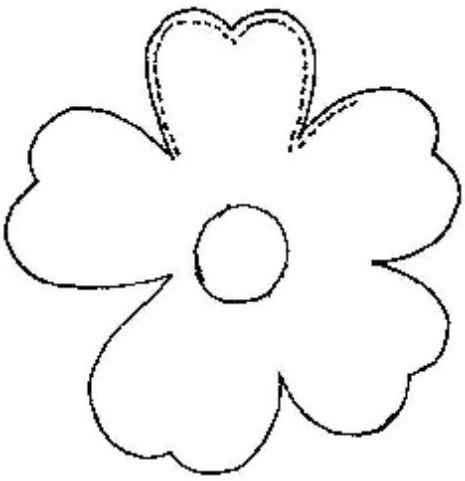
- Aplike yapılacak desen hazırlanır.
- Çizilen desen sert bir zemin (karton, şöhler, mukavva) üstüne çizilir ve kesilerek şablon hazırlanır.
- Aplike parçaları derinin arkasına düzgün bir şekilde geçilir.
- Aplike parçaları tekniğe göre hazırlanır.
- Yerleşecek yüzeye desenin üzerine aplike parçaları yerleştirilir.
- Kenarından düzgün ve desenin özelliği bozulmadan dikilir (Çizim 4.1).



Çizim 4.1

Ø Makinede dikilerek aplike yapma

- Aplike yapılacak yüzeye desen geçirilir.
- Aplike parçaları desene göre çizilir.
- Aplike parçaları desene göre model özelliğini bozmadan kesilir.
- Aplike parçaları desen geçirilen yüzeye yerleştirilir.
- 1 mm içeriden makine çekilir (Çizim 4.2).



Çizim 4.2

- Desen kenarındaki deri fazlalıkları ince ve keskin uçlu bir makasla kesilir.



Fotoğraf 4.7: Aplike yapılmış cüzdan resmi



Fotoğraf 4.8: Aplike çalışması

Aplike çeşitli desenlerin kompozisyonlarıyla da çok güzel görünümler içerir (Fotograf 4.7-4.8).

4.3. Deseni Kesme Oyma Tekniği

Keserek ve oyarak süsleme yapmak saraciye alanında ve dekoratif süs eşyalarında kullanılan bir tekniktir.

Ø Keserek ve yapıştırarak süsleme

Bir malzemenin üzerine aynı ya da farklı özellikteki diğer malzemeyi keserek ve yapıştırarak uygulanan süsleme tekniğidir. Bu süsleme tekniği bir aplikasyon tekniğidir.

Keserek ve yapıştırarak süsleme şu şekilde yapılır.

- Kesilebilecek nitelikte bir desen seçilir
- Deriye desen çizilir
- Çizilen desen kesilir (Fotograf 4.9).



Fotoğraf 4.9: Deriden kesilmiş aplike desen

- Kesilen desen başka bir zemin üzerine desen özelliğine göre yerleştirilir ve yapıştırılır (Fotograf 4.10).



Fotoğraf 4.10: Aplike desenin yüzeye yerleştirilmesi

Ø Oyarak süsleme

Oyarak süsleme ile saraciye ürünlerinde çok güzel kompozisyonlar oluşturulabilir.

Oyarak süslemede, oyulacak kısımların kesici aletlerle kesilip çıkarılması söz konusudur.

- Desen belirlenir.
- Desenin şablonu hazırlanır.
- Desen düzgün bir şekilde deriye geçirilir.
- Desenin kenarlarından bistür, küçük makas, maket bıçağı veya jilet ile kesilir.
- Desenin özelliğine göre iç kısımlarında oyulacak yerler belirlenir.
- Belirlenen yerlerin yuvarlak kısımları yuvarlak uçlu makasla kesilerek oyulur (Fotograf 4.11).



Fotoğraf 4.11: Oyarak çıkartılmış kelebek motifi

- Kesilen ve oyulan desenin daha güzel bir görünüm sağlaması ve estetik olması için yakma makinesiyle ve boncuklarla da süslenebilir (Fotograf 4.12).



Fotoğraf 4.12: Kelebek motifinin yüzeye çeşitli materyallerle süslenerek yapıştırılması

Oyarak süsleme farklı şekillerde de yapılabilir.

- **İnce deride oyma**

Belirlenen bir desen özelliğine göre desenin belirli kısımlarının kesilip çıkarılması suretiyle oyulan kısımlara farklı renkte başka bir derinin yapıştırılmasıdır. Yapıştırılma işlemi yerine elde veya makinede dikiş teknikleri de kullanılabilir.

- **Kalın deride oyma**

Kalın deriler olan kösele, vaketa gibi derilerde uygulanır ve iki şekilde yapılır.

Keserek oyma: Hazırladığımız desen, kalın olan deri üzerine (kösele, vaketa) çizilir. Çizilen desenin üzerinden deri kesim bıçağı veya maket bıçağı ile hafifçe kesilir. Kesilmiş kalın derinin yüzeyi nemlendirilir. Sivri uçlu (inör, biz) bir araçla kesilen desenin üzerinden bastırılarak çizilir.

Kazıyarak oyma: Hazırladığımız deseni kalın deriye çizilir. Desenin özelliğine göre, sivri uçları kullanarak deseni belirgin hâle getirilir. Desen oyma uçlarıyla kazıyarak oluşturulur. Bu kazıma tekniği genellikle düz hatlar elde etmede kullanılır.



Fotoğraf 4.12: Kazıyarak oyulmuş cüzdan resmi

4.4. Deri Kesim Araçlarını Kullanma

Ø Deri kesim araçları

- Deri kesim bıçağı

Metal bir yay ve çelik bıçaktan oluşmuştur. Deri kesim işlerinde kolaylıkla kullanılır. Yaylı olan kısmın sivri ucu, çizim yapmada ve süslemede kullanılır.



Fotoğraf 4.13: Deri kesim bıçağı

- Maket bıçağı

Deri ve çok çeşitli malzemelerin kesiminde kullanılan, değişik boyları olan, keskin kısmı köreldikçe ucunu kırarak yenilediğimiz bir araçtır.



Fotoğraf 4.14: Maket bıçağı

- Jilet

İnce çelikten yapılmış, iki tarafı keskin bıçaktır. Deride kesimi ve yüzey süslemesinde kullanılır.

Deri kesim araçlarını kullanırken dikkatli olmalı ve araçları doğru yerlerde kullanmalıyız.

4.5. Kompozisyon

4.5.1. Tanımı

Kompozisyon, parçaların bir bütün içinde, bir düzen gösterecek biçimde bir araya getirilmesidir.

Kompozisyon, saraciye üretim alanında renklerin, biçimlerin belirli bir yüzey içinde dengeli ve uyumlu olarak bir araya getirilmesiyle oluşur.

Kompozisyon, bir tasarımın biçimi olarak da değerlendirilebilir. Biçim, parçaların düzeni ve dış görünüşüdür. Kompozisyon biçimi ortaya koyar.

4.5.2. Kompozisyon Çeşitleri

- **Kapalı kompozisyon**

Konunun en önemli bölümün yapılan desenin işin veya tasarımın merkezine ya da merkeze yakın yerleştirilmesidir. Ana motifleri oluşturan öğeler sınırların dışına çıkmazlar, belirli bir sınır içinde tamamlanır ve bütünleşir.

- **Açık kompozisyon**

Konu veya desen oluştururken kompozisyon bütün yüzeye dağılır ve dışa doğru gelişir. Kompozisyon devam ediyormuş gibi bir izlenim bırakır. Sınırlanmamış, sonsuza değin çoğalabilecek düzende olanları vardır.

UYGULAMA FAALİYETLERİ

Ø **Kullanılacak araç ve gereçler**

1. Maket Bıçağı
2. Deri kesim bıçağı
3. Masat ve eye
4. Şablon
5. Deriler (renkli, ince, kalın)
6. Cetvel
7. Pergel
8. Kalem
9. İnör
10. Jilet
11. Yapıştırıcı
12. Karbon kâğıdı
13. Deri altlığı
14. Desenler
15. Çizim kâğıtları
16. İnce yuvarlak uçlu makas

İşlem basamakları ve önerilerde belirtilen hususları dikkate alarak kare ve üçgen geometrik çizimlerle 30'a 30 kare deri üzerine bir kompozisyon oluşturunuz.

Şekilli Ölçerek Süsleme Yapma	
İşlem Basamakları	**Öneriler**
Ø Geometrik çizimle süsleme yapmak için geometrik çizim ve ölçü belirleyiniz.	Ø Yerleşecek yüzeye göre ölçü belirleyiniz.
Ø Geometrik çizimli (kareyi) deriye cetvelle çiziniz.	Ø Dikkatle ölçüm yapınız.
Ø Maket bıçağı veya deri kesim bıçağıyla kesiniz.	Ø Cetvel yardımıyla düzgün ve dikkatli çalışınız.
Ø Kesilen karelerin bazılarının ortalarından verev olarak keserek, üçgenler oluşturunuz.	Ø Dikkatli ve düzenli olunuz.
Ø Kesilen geometrik şekillerle kompozisyon oluşturunuz ve yapıştırınız.	Ø Temiz ve düzenli çalışınız.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

B- Uygulamalı Test

Açıklama Aşağıda listelenen davranışları kendinizde gözleyemediyseniz "Hayır", gözlediyseniz "Evet" şeklinde karşısındaki kutucuğa (X) ile işaretleyiniz.			
Sıra	**Değerlendirme Ölçütleri**	**Evet**	**Hayır**
1.	Geometrik çizimle süsleme yapmak için geometrik Çizim ve ölçü belirlediniz mi?		
2.	Geometrik çizimli (kareyi) deriye cetvelle çizdiniz mi?		
3.	Maket bıçağı veya deri kesim bıçağıyla kestiniz mi?		
4.	Kesilen karelerin bazılarının ortalarından verev olarak keserek, üçgenler oluşturdunuz mu?		
5.	Kesilen geometrik şekillerle kompozisyon oluşturdunuz ve yapıştırdınız mı?		

Değerlendirme

Yaptığınız değerlendirme sonunda hayır şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Eksiklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden yardım alarak tamamlayabilirsiniz

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soruların cevaplarını doğru ve yanlış olarak değerlendiriniz.

A. Objektif Testler (Ölçme Soruları)

1. ( ) Belirlenen bir form üzerine geometrik şekillerle hazırlanan malzemenin gömülerek, yapıştırılarak, işlenerek ya da dikilerek dizilmesi ile elde edilen kompozisyona Aplike denir.
2. ( ) Geometrik şekillerle kesim yaparken maket bıçağı kullanılmaz
3. ( ) Geometrik şekillerle süsleme (mozaik) yapılırken yapıştırma tekniği de kullanılır.
4. ( ) Bir malzemenin üzerine aynı yada farklı özelikte olan bir malzemeyi değişik iğne teknikleriyle tutturma ve kapama işlemine mozaik denir.
5. ( ) Keserek ve oyarak süslemede makas kullanılmaz.
6. ( ) Aplike tekniği elde de makinede de dikilebilir.
7. ( ) Desenin karton, mukavva, şöhler gibi malzemelerden kalıbının çıkarılmasına şablon hazırlama denir.
8. ( ) İnce deri Kazıyarak oyulabilir.
9. ( ) Kompozisyon, parçaların bir bütün içinde bir düzen gösterecek biçimde bir araya getirilmesidir.
10. ( ) Kompozisyon, açık ve kapalı olmak üzere 2'ye ayrılır.

Değerlendirme

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayınız, belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız konularla ilgili öğrenme faaliyetini tekrarlayınız. Tamamı doğru ise uygulama testine geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Yeterlilik Ölçme

Modül ile kazandığınız yeterliliği aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Açıklama Aşağıda listelenen davranışları kendinizde gözleyemediyseniz "Hayır", gözlediyseniz "Evet" şeklinde karşısındaki kutucuğa (X) ile işaretleyiniz.		
Değerlendirme Ölçütleri	**Evet**	**Hayır**
Geometrik şekillerle süsleme (mazojik) yapmak için, geometri şekil ve ölçü belirlediniz mi)		
1.Hazır Gereçlerle Süsleme		
A) Desen geçirme tekniklerini uyguladınız mı ?		
B) Tekniğe uygun açık zımba yaptınız mı?		
C) Tekniğe uygun kapalı zımba yaptınız mı?		
D) Pul dikme tekniklerini uyguladınız mı?		
E)Kadron şerit ile süsleme yaptınız mı?		
2. Yakarak Süsleme		
A) Yakma makinesini kullanmayı öğrendiniz mi?		
B) Yakma makinesiyle uygulama yaptınız mı?		
C) Sivri uçlarla çalıştınız mı?		
D**)** Alevde yakma tekniklerini uyguladınız mı?		
3. Örgü Çeşitleri ile Süsleme Yapmak		
A**)** Üçlü düz örgüyü tekniğe uygun ördünüz mü?		
B) Zikzak örgü çeşitlerini tekniğe uygun çalıştınız mı?		
C) Şeritleri diktiniz mi?		
4. Şekilli Ölçerek Süsleme		
A) Ölçü tespit ederek geometrik çizim yaparak süsleme yaptınız mı?		
B) Aplike çalışmaları yaptınız mı?		
C) Deseni kesme ve oyma tekniği uyguladınız ve kompozisyonla yerleştirdiniz mi?		

5. Hazır Gereçlerle Süsleme		
A) Desen geçirme tekniklerini uyguladınız mı ?		
B) Tekniğe uygun açık zımba yaptınız mı?		
C) Tekniğe uygun kapalı zımba yaptınız mı?		
D) Pul dikme tekniklerini uyguladınız mı?		
E)Kordon şerit ile süsleme yaptınız mı?		
6. Yakarak Süsleme		
A) Yakma makinesini kullanmayı öğrendiniz mi?		
B) Yakma makinesiyle uygulama yaptınız mı?		
C) Sivri uçlarla çalıştınız mı?		
D) Alevde yakma tekniklerini uyguladınız mı?		
7. Örgü Çeşitleri ile Süsleme Yapmak		
B) Napoli örgü çeşitlerini tekniğe uygun ördünüz mü?		
C) Zikzak örgü çeşitlerini tekniğe uygun çalıştınız mı?		
E) Fantezi örgü çeşitlerini uyguladınız mı?		
F) Şeritleri diktiniz mi?		
8. Şekilli Ölçerek Süsleme		
A) Ölçü tespit ederek geometrik çizim yaparak süsleme yaptınız mı ?		
B) Aplike çalışmaları yaptınız mı?		
C) Deseni kesme ve ayırma tekniğini uygulayıp, kompozisyonla yerleştirdiniz mi ?		

Değerlendirme

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetini tekrarlayınız.

Modülü tamamladınız tebrik ederiz, öğretmeniniz size çeşitli ölçme araçları uygulayacaktır, öğretmeninizle iletişime geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1 CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevapları
1	D
2	D
3	Y
4	D
5	D
6	D
7	D
8	D
9	Y

ÖĞRENME FAALİYETİ 2 CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	D
2	D
3	Y
4	Y
5	Y
6	D
7	Y

ÖĞRENME FAALİYETİ 3 CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	D
2	D
3	D
4	Y
5	D
6	D
7	D
8	Y
9	D
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ 4 CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	Y
2	Y
3	D
4	Y
5	Y
6	D
7	D
8	Y
9	D
10	D

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayısını belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız konularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

El Süslemeleri Modülü faaliyetleri ve çalışmaları sonunda kazandığınız davranışların değerlendirilmesi için öğretmeniniz size ölçme aracı uygulayacaktır. Bu değerlendirme sonucuna göre bir sonraki modüle geçebilirsiniz.

El Süslemeleri Modülünü bitirme değerlendirmesi için öğretmeninizle iletişim kurunuz.

KAYNAKÇA

- AKER ALPARSLAN Sabiha**, Tasarım Meslek Fotoğraf**, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 2003.
- ATAY Ayten, **Örücülük Temel Ders Kitabı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1987.
- BELGİN Ayşe Zerrin, **Yayınlanmamış Dert Notları**, Konya, 2006.
- GÖKÇESU Zeynep, **Deri Teknikleri**, Ya-Pa Yayınları, İstanbul 2002.